

INNEHÅLL

Sammanfattning	5
Författningsförslag	7
1 Inledning	17
2 TV-direktivet och ändringarna	19
2.1 Översikt av direktivet.....	19
2.2 Översikt av ändringarna	19
2.3 Direktivets räckvidd är oförändrad	21
2.4 Direktivet är fortfarande ett minimidirektiv.....	21
2.5 Sändarlandsprincipen gäller fortfarande	23
2.6 Tydligare regler för ansvarigt land.....	23
2.7 Krav på åtgärder för efterlevnad	25
2.8 Bestämmelsen om europeiska programkvoter	25
2.9 Inga fastlagda karenstider för biografilm.....	26
2.10 Allmänhetens tillgång till viktiga evenemang.....	26
2.11 Frågan om barn och TV-reklam skall utredas.....	28
2.12 Regler för köp-TV	28
2.13 Tydligare regler för den tillåtna omfattningen av TV-reklam och köp-TV	29
2.14 Direktivet gäller även för vissa specialkanaler	30
2.15 Läkemedelsföretag som TV-sponsorer	31
2.16 Skydd för underåriga.....	31
2.17 Frågan om ”programfiltrering” skall utredas	33
2.18 Mindre ändringar av rätten till genmäle.....	34
2.19 En kontaktkommitté skall följa tillämpningen.....	34

3	Förslag till genomförande av det nya direktivet i radio- och TV-lagen	37
3.1	Radio- och TV-lagens tillämpningsområde	37
3.2	Allmänhetens tillgång till viktiga evenemang.....	42
3.2.1	Inledning.....	42
3.2.2	Bestämmelsens förhållande till yttrandefrihetsgrundlagen ..	43
3.2.3	En svensk lista över viktiga evenemang m.m.	44
3.2.4	Övervakning m.m.....	52
3.2.5	Sanktioner	53
3.3	Regler för TV-reklam och köp-TV	55
3.3.1	Definitioner	55
3.3.2	Köp-TV av läkemedel m.m.....	56
3.3.3	Sponsring av läkemedelsföretag.....	57
3.3.4	Reklam riktad till barn	58
3.4	Varningssignaler vid sändningar av vissa TV-program.....	58
3.5	Nya produktioner	59
4	Etableringskrav för sändningstillstånd m.m.	61
5	Kostnader och resursbehov	65
6	Ikraftträdande m.m.....	67
7	Författningskommentar	69
7.1	Förslaget till lag om ändring i radio- och TV-lagen	69
Bilaga 1	1989 års direktiv	
Bilaga 2	1997 års direktiv	

Sammanfattning

I denna departementspromemoria läggs det fram förslag till vissa ändringar i radio- och TV-lagen (1996:844) för att i svensk rätt genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG om ändring av rådets direktiv 89/552 /EEG om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utövandet av sändningsverksamhet för television.

Förslagen innebär i huvudsak följande. Bestämmelsen om i vilka fall Sverige skall ansvara för en TV-sändning förtydligas och gäller för samtliga svenska programföretag, oavsett vilken sändningsteknik som används. En helt ny bestämmelse införs för att säkerställa att TV-sändningar av viktiga evenemang blir tillgängliga för en väsentlig del av allmänheten i en EES-stat. Det föreslås även regler om tillsyn och sanktioner. Vidare införs ett förbud mot TV-reklam för läkemedel och medicinsk behandling i försäljningsprogram och en bestämmelse att vissa TV-program skall föregås av en varningssignal. Det införs även ett krav att bara den som är etablerad i Sverige skall kunna få tillstånd av regeringen att sända TV-program i det svenska marknätet.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 1999.

Författningsförslag

Förslag till

Lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)

Härigenom föreskrivs

i fråga om radio- och TV-lagen (1996:844)

dels att nuvarande 1 kap. 2, 3 och 4 §§ skall betecknas 1 kap. 3, 4 respektive 2,

dels att den nya 1 kap. 2 § samt 3 kap. 4 §, 6 kap. 2 och 8 §§, 7 kap. 10 §, 9 kap. 2 §, 10 kap. 3, 5, 9 och 12 §§, 11 kap. 2 § samt 13 kap. 3 § skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas två nya paragrafer, 6 kap. 10 § och 9 kap. 10 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 § Lagen gäller för sändningar av TV-program *över satellit* om sändningen kan tas emot i någon stat som är bunden av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och

1. *den som bedriver sändningsverksamheten har sitt hemvist i Sverige,*

2. *sändningen till satellit sker från en sändare här i landet, eller*

3. *sändningen från satellit sker med användning av satellitkapacitet som en svensk fysisk*

2 §¹ Lagen gäller för sändningar av TV-program om sändningen kan tas emot i någon stat som är bunden av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (*EES-stat*) och den som bedriver sändningsverksamheten

1. *är etablerad i Sverige,*

2. *varken är etablerad i Sverige eller i någon annan EES-stat men använder sig av en frekvens som har upplåtits här i landet,*

3. *varken är etablerad i*

¹ Senaste lydelse av förutvarande 1 kap. 4 § 1996:844.

Nuvarande lydelse

eller juridisk person förfogar över

Punkterna 2 och 3 tillämpas dock inte, om den som bedriver sändningsverksamheten har sitt hemvist i en annan stat som är bunden av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Föreslagen lydelse

Sverige eller i någon annan EES-stat eller använder sig av en frekvens som har upplåtits här i landet eller av någon annan EES-stat men använder sig av en satellitkapacitet som tillhör Sverige,

4. varken är etablerad i Sverige eller i någon annan EES-stat eller använder sig av en frekvens som har upplåtits här i landet eller i någon annan EES-stat eller använder sig av en satellitkapacitet som tillhör Sverige eller någon annan EES-stat men använder sig av en satellitupplänk belägen i Sverige, eller

5. varken är etablerad i Sverige eller i någon annan EES-stat eller använder sig av en frekvens som har upplåtits här i landet eller i någon annan EES-stat eller använder sig av en satellitkapacitet som tillhör Sverige eller någon annan EES-stat eller använder sig av en satellitupplänk belägen i Sverige eller någon annan EES-stat men är etablerad i Sverige enligt artikel 52 och följande i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Lagen gäller även den som etablerar sig i en annan EES-stat i syfte att kringgå svensk lagstiftning när verksamheten huvudsakligen riktar sig till Sverige.

Nuvarande lydelse

Villkor för sändningstillstånd får innebära att ägarförhållandena och inflytandet i ett företag som erhåller tillståndet inte får förändras mer än i begränsad omfattning

Program med ingående våldskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder får inte sändas i televisionen under sådan tid och på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt.

Den som sänder TV-program över satellit eller med stöd av tillstånd av regeringen skall, om det inte finns särskilda skäl mot det, se till att mer än hälften av den årliga sändningstiden upptas av program av europeiskt

Föreslagen lydelse

3 kap.4 §²

Den som sänder TV program efter tillstånd av regeringen skall vara etablerad i Sverige utom i fall som avses i 3 kap. 5 §.

Villkor för sändningstillstånd får innebära att ägarförhållandena och inflytandet i ett företag som erhåller tillståndet inte får förändras mer än i begränsad omfattning.

6 kap.

2 §

Program med ingående våldskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder får inte sändas i televisionen under sådan tid och på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt. *Sådana program skall antingen föregås av en varning i ljud eller innehålla en varning som anges löpande i bild.*

8 §

Den som sänder TV-program över satellit eller med stöd av tillstånd av regeringen skall, om det inte finns särskilda skäl mot det, se till

1. att mer än hälften av den årliga sändningstiden upptas av

² Nuvarande lydelse i enlighet med förslag i Ds 1998:5.

Nuvarande lydelse

ursprung och att minst tio procent av den årliga sändningstiden eller minst tio procent av programbudgeten avser program av europeiskt ursprung som har framställts av självständiga producenter. Som sändningstid anses här tid då det sänds program med annat innehåll än nyheter, sport, tävlingar och annonser. I sändningstiden skall inte heller räknas in sändningar av endast text.

TV-sändningar enligt första stycket och ljudradiosändningar som sker med stöd av tillstånd av regeringen skall, om det inte finns särskilda skäl mot det, i betydande omfattning innehålla program på svenska språket, program med svenska artister och verk av svenska upphovsmän.

Föreslagen lydelse

program av europeiskt ursprung och

2. att minst tio procent av den årliga sändningstiden eller minst tio procent av programbudgeten avser program av europeiskt ursprung som har framställts av självständiga producenter. *Den sändande skall eftersträva att en så stor andel som möjligt av programmen sänds inom fem år efter det att de färdigställts.*

Som sändningstid anses i denna paragraf tid då det sänds program med annat innehåll än nyheter, sport, tävlingar, annonser *och försäljningsprogram*. I sändningstiden skall inte heller räknas in sändningar av endast text.

10 §

Den som sänder TV-program och som innehar den exklusiva rätten till en TV-sändning från ett svenskt eller utländskt sportevenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället får inte utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i Sverige utestängs från möjligheten att i fri TV se evenemanget i direkt-sändning eller med en

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

mindre tidsförskjutning. De evenemang som avses är sådana som inträffar högst en gång om året och som intresserar en bred allmänhet i Sverige.

Om Europeiska kommissionen genom en underrättelse i Europeiska gemenskapernas tidning har förklarat att ett evenemang är av särskild vikt för samhället i en annan EES-stat får den som sänder TV-program och som innehar den exklusiva rätten att sända från det evenemanget till den staten inte utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i den staten utestängs från möjligheten att se evenemanget i fri TV på sätt som närmare anges i underrättelsen.

Om någon för att uppfylla skyldigheten enligt första eller andra stycket erbjuder någon annan att sända evenemanget i TV skall detta ske på skäliga villkor.

Föreskrifter om verkställigheten av första stycket meddelas av regeringen.

7 kap.

10 §

Reklam för receptbelagda läkemedel och sådan medicinsk behandling som endast är tillgänglig efter ordination får inte sändas i televisionen såvida det inte är fråga om meddelanden som avses i 8 §.

I försäljningsprogram i televisionen får reklam inte sändas för läkemedel eller för medicinsk behandling.

Nuvarande lydelse

Granskningsnämnden för radio och TV övervakar genom granskning i efterhand om sända program står i överensstämmelse med denna lag och de villkor som kan gälla för sändningarna.

Bestämmelserna om reklam i 7 kap. 3, 4 och 10 §§ övervakas dock av Konsumentombudsmannen.

Sändningar som sker med stöd av tillstånd till vidare-sändning enligt 3 kap. 5 § skall inte granskas av Granskningsnämnden för radio och TV.

Finner Granskningsnämnden för radio och TV att en sändning innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med 6 kap. 2 §, skall nämnden göra anmälan om förhållandet till Justitiekanslern.

Föreslagen lydelse

Med läkemedel avses preparat som enligt 5 § läkemedelslagen (1992:859) eller rådets förordning (EEG) nr 2309/93 av den 22 juli 1993 om gemenskapsförfaranden för godkännande för försäljning av och tillsyn över humanläkemedel och veterinärmedicinska läkemedel samt om inrättande av en europeisk läkemedelsmyndighet, skall godkännas eller erkännas för att få säljas.

9 kap.

2 §

Granskningsnämnden för radio och TV övervakar genom granskning i efterhand om sända program står i överensstämmelse med denna lag och de villkor som kan gälla för sändningarna. *Granskningsnämnden övervakar även att bestämmelsen om exklusiva rättigheter i 6 kap. 10 § följs.*

10 §³

Den som förvärvat den exklusiva sändningsrätten till ett så

³ I prop. 1997/98:77 förslås att det införs en ny paragraf, 9 kap. 9 §.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

dant evenemang som anges i 6kap. 10 § skall omedelbart underrätta Granskningsnämnden för radio och TV om det.

10 kap.

3 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sin anmälningsskyldighet enligt 2 kap. 3 § döms till böter.

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sin

1. anmälningsskyldighet enligt 2 kap. 3 §, eller

2. underrättelseskyldighet enligt 9 kap. 10 §.

5 §

Den som åsidosätter de bestämmelser och villkor som anges i denna paragraf får åläggas att betala en särskild avgift. Detta gäller

1. villkor om annonser och sponsrade program som föreskrivits med stöd av 3 kap. 3 § första stycket,

2. bestämmelsen om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen enligt 6 kap. 4 §,

3. bestämmelserna om annonser i 7 kap. 1 och 5-7 §§,

4. bestämmelserna om andra annonser än reklam i 6 kap. 5 § och 7 kap. 2 och 3 §§,

5. bestämmelserna om sponsring i 7 kap. 8 och 9 §§, *eller*

5. bestämmelserna om sponsring i 7 kap. 8 och 9 §§,

6. bestämmelsen om reklam i 7 kap. 11 §.

6. bestämmelsen om reklam i 7 kap. 11 §, *eller*

7. bestämmelsen om exklusiva rättigheter i 6 kap. 10 §.

Vid prövning av frågan om avgift skall påföras skall rätten särskilt beakta överträdelsens art, varaktighet och omfattning.

Avgiften tillfaller staten.

9 §⁴

Den som åsidosätter de bestämmelser som anges i denna paragraf får föreläggas att följa bestämmelserna. Ett föreläggande får förenas

⁴ Lydelse enligt prop. 1997/98:77.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

med vite. Detta gäller bestämmelser om

1. närradiosändningars innehåll (6 kap. 6 och 7 §§),
2. beteckningar (6 kap. 9 §),
3. sändningsplikt eller skyldighet att tillhandahålla kanal för lokala kabelsändarföretag (8 kap. 1, 2 och 4 §§),
4. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (9 kap. 4-7 §§),

5. skyldighet att lämna inspelning (9 kap. 8 §),

6. skyldighet att lämna upplysning om sändningstider i närradio (9 kap. 9 § första stycket), *eller*

7. skyldighet att lämna upplysningar om programinnehåll (9 kap. 9 § andra stycket).

Föreläggande enligt första stycket 1, 2 och 5-7 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3-6 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 5 och 6 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

6. skyldighet att lämna upplysning om sändningstider i närradio (9 kap. 9 § första stycket),

7. skyldighet att lämna upplysningar om programinnehåll (9 kap. 9 § andra stycket), *eller*

8. *varning* (6 kap. 2 §).

Föreläggande enligt första stycket 1, 2 och 5-8 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3-6 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 5 och 6 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

12 §

Om den som sänder *över satellit inte har hemvist* i Sverige, får Granskningsnämnden för radio och TV förelägga satellitentreprenören att följa de bestämmelser och villkor som anges i 5 §. Föreläggandet får förenas med vite.

Föreläggande enligt 9 eller 11 § får riktas mot satellitentreprenören, om den som sänder

Om den som sänder *över satellit inte är etablerad* i Sverige *enligt 1 kap. 2 § 1 eller 5*, får Granskningsnämnden för radio och TV förelägga satellitentreprenören att följa de bestämmelser och villkor som anges i 5 §. Föreläggandet får förenas med vite.

Föreläggande enligt 9 eller 11 § får riktas mot satellitentre-

Nuvarande lydelse

över satellit inte har hemvist i Sverige.

Visar satellitentreprenören att den som sänder över satellit fått tillgång till sändningsmöjligheten genom upplåtelse av en av satellitentreprenörens uppdragsgivare utan att satellitentreprenören godkänt det, får föreläggande enligt första eller andra stycket i stället riktas mot uppdragsgivaren.

Föreslagen lydelse

prenören, om den som sänder över satellit *inte är etablerad i Sverige enligt 1 kap. 2 § 1 eller 5.*

11 kap.

2 §

Ett tillstånd som meddelats av regeringen får återkallas om

1. tillståndshavaren väsentligt brutit mot föreskrifterna i 6 kap. 1-5 §§ eller 7 kap. 1-10 §§, *eller*

2. ett villkor som förenats med tillståndet med stöd av 3 kap. 1-3 §§ eller 4 § andra stycket har åsidosatts på ett väsentligt sätt.

Ett tillstånd som meddelats av regeringen får återkallas om

1. tillståndshavaren väsentligt brutit mot föreskrifterna i 6 kap. 1-5 §§ eller 7 kap. 1-10 §§,

2. ett villkor som förenats med tillståndet med stöd av 3 kap. 1-3 §§ eller 4 § andra stycket har åsidosatts på ett väsentligt sätt, *eller*

3. *inte längre är etablerad i Sverige.*

Ett tillstånd som meddelats av regeringen får också återkallas, om tillståndshavaren förfogar över mer än ett sådant tillstånd, antingen direkt eller genom företag där tillståndshavaren på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensam har ett bestämmande inflytande. Återkallelsen skall då avse det eller de tillstånd som meddelats efter det första tillståndet.

13 kap.

3 §

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV eller Radio- och TV-verket om förelägganden som har förenats med vite enligt 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1-3 samt 10 § får över-

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV eller Radio- och TV-verket om förelägganden som har förenats med vite enligt 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1-3 *och* 8 samt 10 § får

Nuvarande lydelse

klagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Förelägganden enligt 10 kap. 8 § och 9 § första stycket 1 och 2 samt 10 § gäller omedelbart, även om de överklagas.

Föreslagen lydelse

överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.
 2. Bestämmelsen i 6 kap. 10 § tillämpas inte på rättighetsförvärv som skett före den 30 juli 1997.

1 Inledning

Rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television (TV-direktivet) innehåller minimiregler för TV-sändningar inom EG. Direktivet trädde i kraft år 1989 och började gälla för Sveriges del den 1 januari 1994 då EES-avtalet trädde i kraft. Det infördes i svensk rätt genom förslag i prop. 1992/93:75 Satellitsändningar av TV-program, *bilaga 1*.

Direktivet har setts över av EG-kommissionen. Översynen har lett till att ett nytt direktiv (Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG om ändring av rådets direktiv 89/552/EEG om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utövandet av sändningsverksamhet för television) har beslutats. Det innehåller ändringar i det ursprungliga direktivet. Ändringarna skall vara införda i medlemsstaternas lagstiftning senast den 30 december 1998, *bilaga 2*.

Denna departementspromemoria innehåller förslag till de lagändringar som behövs för att genomföra det nya direktivet.

2 TV-direktivet och ändringarna

2.1 Översikt av direktivet

TV-direktivet har till syfte att möjliggöra fri rörlighet för TV-sändningar. Direktivet innebär att den medlemsstat varifrån en sändning härrör skall se till att sändningen följer lagen i den medlemsstaten. Andra medlemsstater skall tillåta fri mottagning och får inte hindra vidare-sändning av en TV-sändning från en annan medlemsstat av skäl som omfattas av direktivet. Direktivet innehåller minimiregler som gäller för TV-sändningar från EG:s medlemsstater. Det hindrar emellertid inte att medlemsstaterna tillämpar mer restriktiva regler för TV-företag inom dess jurisdiktion.

TV-direktivet innehåller sju kapitel. I kapitel 1 definieras ett antal begrepp som används i direktivet. Kapitel 2 innehåller de grundläggande reglerna om medlemsstaternas rättigheter och skyldigheter. I kapitel 3 finns regler om europeiska programkvoter samt om sändning av biograffilmer i TV. Kapitel 4 innehåller allmänna regler om TV-reklam och sponsring, regler om hur reklaminslag får sättas in i program och om högsta tillåtna sändningstid för TV-reklam samt särskilda regler för vissa typer av reklam. I kapitel 5 föreskrivs förbud eller restriktioner mot sändningar med visst innehåll. Kapitel 6 reglerar rätten att beriktiga felaktiga sakuppgifter. I kapitel 7 anges bl.a. när direktivet skall vara genomfört i medlemsstaternas lagstiftning och när det skall ses över av kommissionen.

2.2 Översikt av ändringarna

De ändringar som har gjorts genom direktiv 97/36/EG ändrar inte den grundläggande inriktningen hos TV-direktivet. Sålunda är direktivets räckvidd oförändrad. Det omfattar vanliga TV-sändningar till allmänheten, men inte liknande tjänster som sänds ut på individuell begäran, exempelvis s.k. video on demand. Vidare är det fortfarande fråga om

ett minimidirektiv. Det innebär att medlemsstaterna har rätt att sätta upp striktare regler för programföretag under sin jurisdiktion, givetvis inom de ramar som den övriga EG-rätten sätter upp. Även den s.k. sändarlandsprincipen gäller oförändrad. Den innebär att varje programföretag skall lyda under lagstiftningen i en medlemsstat och att endast den staten har rätt och skyldighet att utöva kontroll över programföretaget.

Inom ramen för oförändrade principer innehåller det nya direktivet emellertid ett antal tillägg och förtydliganden. Sättet att bestämma ansvarigt land, som har orsakat problem vid tillämpningen av TV-direktivet, ges en omfattande reglering. Vidare har vissa tillägg införts när det gäller medlemsstaternas skyldighet att ta ansvar för efterlevnaden av direktivets regler. Bl.a. bekräftas att utländska rättssubjekt skall ha rätt att begära åtgärder vid brott mot bestämmelserna.

Systemet med europeiska programkvoter behålls i stort sett oförändrat. Några mindre justeringar görs emellertid av definitionerna. Systemet skall ses över inom en femårsperiod. Den tidigare regeln om karenstider för TV-sändningar av biografilm ersätts med en regel om att sändningstiderna skall fastställas i avtal med rättighetshavarna.

En helt ny bestämmelse införs för att säkerställa att TV-sändningar av viktiga evenemang även i fortsättningen blir tillgängliga för den stora publiken.

Det nya direktivet innehåller regler för köp-TV, dvs. direkta erbjudanden till allmänheten med avseende på att mot betalning tillhandahålla varor eller tjänster, inklusive fast egendom, eller rättigheter och förpliktelser. När det gäller innehållet och sättet på vilket kortare inslag om köp-TV får sättas in i program, överensstämmer reglerna i huvudsak med motsvarande regler för TV-reklam. Vissa specialregler gäller dock för köp-TV. Den tillåtna omfattningen av TV-reklam och köp-TV har fått en uttömmande reglering i direktivet. Direktivet gäller även, med undantag för vissa bestämmelser, för specialkanaler för köp-TV och egenreklam. Läkemedelsföretag får möjlighet att på vissa villkor fungera som sponsorer av TV-program. Inga ändringar har skett av reglerna om barn och TV-reklam. Kommissionen kommer dock att utreda frågan.

Reglerna om skydd för minderåriga och den därtill kopplade rätten för ett mottagande land att under vissa förutsättningar ingripa mot en sändning, har förtydligats. Frågan om möjligheten att filtrera bort oönskade program skall utredas.

I reglerna om rätten till genmäle sker endast smärre förändringar.

En nyhet är att en kontaktkommitté inrättas för att följa tillämpningen av direktivet och tjäna som ett forum för diskussioner mellan kommissionen och medlemsstaterna.

I det följande behandlas ändringarna mer i detalj.

2.3 Direktivets räckvidd är oförändrad

TV-direktivet gäller för "TV-sändningar", vilket definieras som den ursprungliga överföringen av TV-program avsedda för mottagning av allmänheten. Definitionen omfattar sändningar per tråd eller genom luften, inklusive överföring via satellit, och i okodad eller kodad form. Även överföring av program mellan företag för vidare-sändning till allmänheten omfattas. Däremot omfattas inte kommunikationstjänster som tillhandahåller data eller andra meddelanden som efterfrågas individuellt såsom telefax, databaser och andra liknande tjänster.

Denna avgränsning kvarstår oförändrad efter översynen av direktivet. De nya informationstjänsterna behandlas endast i ingressen. Enligt punkt 7 i ingressen skall varje föreskrift om nya audiovisuella tjänster vara förenlig med direktivets grundläggande mål, som är att skapa en rättslig ram för den fria rörligheten för tjänster. I punkt 8 anges vidare att medlemsstaterna skall vidta åtgärder med hänsyn till tjänster som är jämförbara med TV-sändningar för att motverka överträdelser av de grundläggande principer som måste vara vägledande för informationen samt för att motverka att det uppstår stora olikheter när det gäller fri rörlighet och konkurrens. Dessa påpekanden gäller alltså lagstiftning som ligger utanför direktivets tillämpningsområde, och påverkar inte genomförandet av det nya direktivet i medlemsstaternas lagstiftning.

Definitionen av "TV-sändning" kompletteras i det nya direktivet med en definition av "programföretag", varmed avses den fysiska eller juridiska person som har redaktionellt ansvar för sammansättningen av TV-program och som sänder ut eller låter sända ut dem genom tredje part.

2.4 Direktivet är fortfarande ett minimidirektiv

I det ursprungliga TV-direktivet framgår karaktären av minimidirektiv genom tre olika artiklar, artikel 3.1, 8 och 19. Enligt artikel 3.1 skall medlemsstaterna ha frihet att föreskriva att TV-företag inom deras

jurisdiktion fastställer mera detaljerade eller striktare regler inom de områden som omfattas av direktivet. Formuleringen är missvisande. Vad som avses är att medlemsstaterna har frihet att föreskriva att TV-företagen skall följa mer detaljerade regler. Misstaget har därför rättats i det nya direktivet. Enligt artikel 8, som ingår i kapitel 3 "Främjande av distribution och produktion av TV-program", kan medlemsstaterna, om de anser det nödvändigt av språkpolitiska skäl, fastställa mera detaljerade eller striktare regler för en del eller alla program från TV-företagen under sin jurisdiktion, särskilt på grundval av språkpolitiska kriterier. Enligt artikel 19, som återfinns i kapitel 4 "TV-reklam och sponsring", får medlemsstaterna inom sin jurisdiktion fastställa striktare regler för sändningstid och föreskrifter för programföretagens TV-sändningar än de i artikel 18 (om sändningstid för TV-reklam), i syfte att förena efterfrågan på TV-reklam med allmänintresset. Därvid skall det särskilt tas hänsyn till televisionens uppgift att tillhandahålla information, utbildning, kultur och underhållning samt bevarandet av informationens och mediernas mångsidighet.

I det nya direktivet har artikel 8 utgått och artikel 19 ersatts. Direktivets egenskap av minimidirektiv framgår numera endast av artikel 3.1. Enligt denna artikel skall medlemsstaterna ha frihet att föreskriva att TV-programföretag inom deras jurisdiktion skall följa mer detaljerade eller striktare regler inom de områden som omfattas av direktivet.

Punkt 44 i ingressen har anknytning till artikel 3.1. Enligt denna har förfaringsättet i det ursprungliga och det nya TV-direktivet antagits för att uppnå den grundläggande harmonisering som är nödvändig och tillräcklig för att säkerställa den fria rörligheten för TV-sändningar inom gemenskapen. Det står medlemsstaterna fritt att gentemot de programföretag som står under deras jurisdiktion tillämpa mer detaljerade eller strängare regler för områden som omfattas av direktivet. Dessa regler kan bl.a. omfatta språkpolitiska mål, skydd av allmänintresset i fråga om televisionens betydelse som leverantör av information, utbildning, kultur och underhållning, behovet av att säkerställa mångfalden hos informationsindustrin och medierna samt konkurrenskydd för att förhindra missbruk av dominerande ställning och/eller skapandet alternativt förstärkandet av en dominerande ställning genom samgåenden, överenskommelser, förvärv eller liknande initiativ. Dessa regler skall dock vara förenliga med gemenskapsrätten.

Punkt 44 kan fungera som tolkningsstöd till artikel 3.1. Som framgår av dess ordalydelse är den omfattande listan över grunder för att avvika från direktivets regler inte avsedd att vara uttömmande.

2.5 Sändarlandsprincipen gäller fortfarande

I det ursprungliga TV-direktivet uttrycks principen om att varje programföretag skall lyda under lagstiftningen i en medlemsstat i artikel 2.1. Enligt denna artikel skall medlemsstaterna säkerställa att TV-sändningar för vilka de skall bära ansvaret (se avsnitt 2.6 beträffande ansvarigt land) överensstämmer med den lagstiftning som gäller för sändningar avsedda för allmänheten i denna medlemsstat. Principen om att endast den staten har rätt att utöva kontroll över programföretaget framgår av artikel 2.2. Enligt denna artikel skall medlemsstaterna säkerställa fri mottagning och får inte begränsa återutsändning inom sina territorier av TV-sändningar från andra medlemsstater av skäl som omfattas av direktivet. Det undantag som finns från denna princip behandlas i avsnitt 2.16.

De här angivna principerna återfinns oförändrade i det nya direktivet. Däremot har reglerna för hur den ansvariga staten skall bestämmas gjorts betydligt utförligare. De behandlas i nästa avsnitt.

2.6 Tydligare regler för ansvarigt land

Enligt TV-direktivet i dess ursprungliga lydelse skall den ansvariga medlemsstaten vara den som har programföretaget inom sin jurisdiktion. Om ett programföretag inte befinner sig under någon medlemsstats jurisdiktion men använder sig av en frekvens eller satellitkapacitet som upplåtits av en medlemsstat eller av en satellitupplänk som befinner sig i en medlemsstat, skall denna medlemsstat bära ansvaret (artikel 2.1).

I det nya direktivet finns en uttömmande reglering av hur det skall bestämmas vilken medlemsstat som är ansvarig. Grundregeln är, liksom för närvarande, att den medlemsstat som har programföretaget inom sin jurisdiktion skall vara ansvarig (artikel 2.1). För att fastställa om ett programföretag befinner sig inom en medlemsstats jurisdiktion skall man i första hand ta hänsyn till var företaget är etablerat och i andra hand tillämpa vissa tekniska kriterier (artikel 2.2).

I artikel 2.3 anges var ett programföretag skall anses etablerat vid tillämpningen av direktivet. En rad olika fall tas upp:

a) Om programföretaget har sitt huvudkontor i en medlemsstat och redaktionella beslut om programverksamheten fattas i den medlemsstaten skall programföretaget anses vara etablerat där.

b) Om ett programföretag har sitt huvudkontor i en medlemsstat medan redaktionella beslut om programverksamheten fattas i en annan medlemsstat

– skall programföretaget anses vara etablerat i den medlemsstat där en betydande del av arbetsstyrkan som arbetar med TV-sändningsverksamheten är verksam;

– om en betydande del av arbetsstyrkan som arbetar med TV-sändningsverksamheten är verksam i båda länderna skall programföretaget bedömas som om det vore etablerat i den medlemsstat där det har sitt huvudkontor;

– om en betydande del av arbetsstyrkan som arbetar med TV-sändningsverksamheten inte är verksam i någon av medlemsstaterna, skall programföretaget bedömas vara etablerat i den medlemsstat där det först började sända i enlighet med den medlemsstatens rättssystem, under förutsättning att det upprätthåller en varaktig och verklig anknytning till ekonomin i den medlemsstaten.

c) Om ett programföretag har sitt huvudkontor i en medlemsstat medan beslut om programsammansättningen fattas i ett tredje land, eller vice versa, skall programföretaget anses vara etablerat i den berörda medlemsstaten under förutsättning att en betydande del av arbetsstyrkan som arbetar med TV-sändningsverksamheten är verksam i den medlemsstaten.

I artikel 2.4 anges de tekniska kriterier som skall tillämpas för att bestämma att ett programföretag skall anses höra under en medlemsstats jurisdiktion om bestämmelserna i artikel 2.3 inte är tillämpliga:

a) Det använder sig av en frekvens som har upplåtits av medlemsstaten.

b) Utan att använda sig av en frekvens som har upplåtits av en medlemsstat använder det sig av en satellitkapacitet som hör till den medlemsstaten.

c) Utan att vara sig använda en frekvens som har upplåtits av en medlemsstat eller en satellitkapacitet som hör till en medlemsstat använder det sig av en satellitupplänk belägen i denna medlemsstat.

I artikel 2.5 anges att om frågan om en medlemsstats jurisdiktion inte kan avgöras enligt punkterna 3 och 4 är den behöriga medlemsstaten den i vilken programföretaget är etablerat enligt artikel 52 och följande i EG-fördraget.

Inte mindre än fyra punkter i ingressen har anknytning till dessa regler. I punkt 10 anges att det finns behov att förtydliga reglerna, samt att etablering skall vara huvudkriteriet. I punkt 11 nämns att begreppet etablering enligt EG-rätten innefattar ett faktiskt utövande av ekonomisk verksamhet med hjälp av en fast anläggning under en obegränsad

tid. I punkt 12 räknas ett antal kriterier upp som skulle kunna användas för att fastställa var ett programföretag är etablerat, nämligen huvudkontorets belägenhet, den plats där programmet slutligt sammanställs samt den plats där en betydande del av arbetskraften befinner sig. I punkt 13 anges att avsikten med att fastställa vissa materiella kriterier är att genom ett uttömmande förfarande kunna avgöra att en och endast en medlemsstat är behörig i fråga om ett programföretag. För att undvika fall där behörighet saknas nämns emellertid även etableringskriteriet enligt artikel 52 och följande i EG-fördraget

2.7 Krav på åtgärder för efterlevnad

I det ursprungliga TV-direktivet finns två olika artiklar som anger att den ansvariga medlemsstaten skall se till att bestämmelserna efterlevs. Enligt artikel 3.2 skall medlemsstaterna, inom ramen för sin lagstiftning, på lämpligt sätt säkerställa att programföretagen inom deras jurisdiktion uppfyller bestämmelserna i direktivet. I artikel 21 anges att medlemsstaterna, i fråga om TV-sändningar som inte överensstämmer med bestämmelserna i kapitel 4 om TV-reklam och sponsring, inom ramen för sin lagstiftning skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att dessa bestämmelser efterlevs.

Enligt det nya direktivet utgår artikel 21. Artikel 3.2 har samma formulering som i det ursprungliga direktivet med tillägget att medlemsstaterna skall säkerställa att programföretagen effektivt uppfyller bestämmelserna i direktivet. En ny artikel 3.3 tillkommer, enligt vilken medlemsstaternas åtgärder skall omfatta lämpliga förfaranden så att en tredje part som är direkt berörd skall kunna vända sig till behörigt juridiskt organ eller annan myndighet för att se till att bestämmelserna efterlevs fullständigt i enlighet med nationella bestämmelser. Denna möjlighet skall också gälla för medborgare från andra medlemsstater.

2.8 Bestämmelsen om europeiska programkvoter

Det nya direktivet innebär endast små förändringar av reglerna om europeiska programkvoter i artiklarna 4, 5 och 6 i förhållande till det ursprungliga direktivet. Skyldigheten att se till att en viss andel av sändningstiden upptas av europeiska produktioner, respektive produktioner av oberoende producenter, gäller alltså fortfarande där så är

praktiskt möjligt. De angivna andelarna skall uppnås gradvis och med beaktande av programföretagens ansvar gentemot sin publik. Vid beräkningen skall vissa programkategorier undantas, nämligen nyheter, sportevenemang, tävlingar, reklam, teletexttjänster och köp-TV. Den sistnämnda kategorin är ny i det nya direktivet.

Artikel 6, som innehåller definitionerna av europeiska produktioner, har fått några tillägg. Möjligheten att räkna in program från stater utanför EU i de europeiska programkvoterna skall vara beroende av att produktioner från EU-länderna inte diskrimineras i den berörda staten (artikel 6.1 b). Vidare införs en möjlighet att under vissa förutsättningar räkna in produktioner som har framställts inom ramen för bilaterala samproduktionsavtal i den europeiska kvoten (artikel 6.4).

Före den 30 juni 2002 skall kommissionen granska tillämpningen av reglerna om europeiska programkvoter. Därvid skall hänsyn tas till en oberoende undersökning av effekterna av de aktuella åtgärderna både på gemenskapsnivå och nationell nivå (artikel 25a).

2.9 Inga fastlagda karenstider för biografilm

Det ursprungliga TV-direktivet innehåller en bestämmelse om att biograffilmer får sändas i TV först en viss tid efter det att de först har visats på biograf i någon av medlemsstaterna. Detta skall gälla om inte annat överenskommits mellan programföretaget och rättighetshavarna. I det nya direktivet är denna bestämmelse ersatt med en regel som säger att medlemsstaterna skall garantera att programföretag inom deras jurisdiktion inte sänder biograffilmer utöver de perioder som avtalats med rättighetshavarna (artikel 7).

2.10 Allmänhetens tillgång till viktiga evenemang

I artikel 3a i det nya direktivet finns bestämmelser om allmänhetens tillgång till viktiga evenemang. Bakgrunden till bestämmelsen är en ökad tendens att företag köper upp sändningsrättigheter till intressanta evenemang, särskilt inom sportområdet. Detta har lett till farhågor att evenemangen till stor del kommer att sändas i krypterade betal-TV-sändningar och på så sätt kommer att vara tillgängliga endast för en begränsad del av befolkningen. Det som gör att problemet får en EG-

dimension är att rättigheterna kan köpas upp av företag i andra länder än i det land där den mest intresserade publiken finns. På så sätt försvaras för det sistnämnda landets myndigheter att se till att evenemangen fortfarande skall vara tillgängliga för hela befolkningen.

Enligt artikel 3a får medlemsstaterna bestämma att vissa viktiga evenemang skall vara tillgängliga för hela befolkningen, att kommissionen skall pröva om sådana åtgärder är förenliga med gemenskapsrätten samt att övriga medlemsstater är skyldiga att respektera sådana beslut.

Enligt artikel 3a.1 får varje medlemsstat vidta åtgärder som står i överensstämmelse med gemenskapsrätten för att se till att programföretag inom dess jurisdiktion inte exklusivt sänder ut vissa evenemang på sådant sätt att en betydande del av befolkningen berövas möjligheten att följa dem genom direktsändning eller tidsförskjuten sändning i fri television. De evenemang som avses skall vara sådana som medlemsstaten anser vara av stor betydelse för samhället. Medlemsstaterna får fastställa en lista över sådana evenemang och därvid också bestämma om evenemangen skall vara tillgängliga i sin helhet eller delvis och om det skall ske genom direktsändning eller tidsförskjuten sändning. Listan skall fastställas på ett sätt som är klart och överblickbart.

Enligt artikel 3a.2 skall medlemsstaterna omedelbart underrätta kommissionen om åtgärder som de har vidtagit eller kommer att vidta med stöd av artikel 3a.1. Inom tre månader från underrättelsen skall kommissionen bekräfta att åtgärderna är förenliga med gemenskapsrätten och meddela de andra medlemsstaterna. Kontaktkommittén (se avsnitt 2.19) skall få yttra sig. Kommissionen skall dels fortlöpande publicera åtgärderna i Europeiska gemenskapernas officiella tidning (EGT), dels minst en gång om året offentliggöra en samlad förteckning över medlemsstaternas olika åtgärder.

I artikel 3a.3 stadgas att medlemsstaterna, med lämpliga medel inom ramen för sin lagstiftning, skall säkerställa att programföretag inom deras jurisdiktion inte utövar exklusiva rättigheter på sådant sätt att en betydande del av befolkningen i en annan medlemsstat berövas möjligheten att följa evenemang som är upptagna på den medlemsstatens lista på det sätt som den medlemsstaten har bestämt. Skyldigheten gäller i fråga om rättigheter som har förvärvats efter det att direktivet offentliggjordes.

Bestämmelsernas innebörd förtydligas i ingressen. I punkt 20 klargörs att skyldigheten för övriga medlemsstater gäller i fråga om avtal som ingås efter det att det nya direktivet offentliggjorts och som rör evenemang som äger rum efter det att direktivet skall vara genomfört i

medlemsstaternas lagstiftning. Vidare framgår att förnyelse av rättighetsavtal som ingåtts före offentliggörandet av direktivet skall anses som nya avtal. Punkt 21 handlar om vad som menas med "evenemang av särskild vikt för samhället". Det skall gälla unika evenemang som är av allmänt intresse för allmänheten inom EU eller i en enskild medlemsstat eller i en viktig del av en medlemsstat och som anordnats i förväg av en arrangör som har laglig rätt att sälja rättigheterna till evenemanget. I punkt 22 anges att "fri TV" innebär sändning i en kanal, som kan vara allmän eller privat, av program som är tillgängliga för allmänheten utan extra betalning utöver de finansieringskällor som är allmänt förekommande i varje medlemsstat t.ex. licensavgift och/eller grundanslutningsavgift i ett kabelnät.

2.11 Frågan om barn och TV-reklam skall utredas

Vid förhandlingarna om det nya direktivet drev Sverige frågan om mer långtgående restriktioner i fråga om TV-reklam till barn. Dessa strävanden ledde inte till någon omedelbar framgång. Kommissionen har emellertid åtagit sig att göra en studie av hur TV-reklam och köp-TV påverkar underåriga med avsikt att på nytt granska denna fråga vid nästa revidering av direktivet.

2.12 Regler för köp-TV

Det ursprungliga TV-direktivet omfattar inte direkta erbjudanden till allmänheten om försäljning, köp eller uthyrning av produkter eller tillhandahållande av tjänster mot betalning, med undantag för de regler om högsta tillåtna sändningstid för reklam som finns i artikel 18.

Det nya direktivet omfattar däremot "köp-TV", som definieras som sändning av direkta erbjudanden till allmänheten med avseende på att mot betalning tillhandahålla varor eller tjänster, inklusive fast egendom, eller rättigheter och förpliktelser (artikel 1 f).

Reglerna för köp-TV är i stor omfattning desamma som för TV-reklam. T.ex. gäller bestämmelserna att sändningarna skall vara lätta att känna igen (artikel 10), hur inslagen får sättas in i programmen (artikel 11), vissa allmänna krav på innehållet (artikel 12), förbud mot köp-TV för tobaksvaror (artikel 13) och köp-TV av alkoholhaltiga drycker (artikel 15).

Köp-TV av medicinska produkter skall emellertid vara förbjudet om det krävs försäljningstillstånd för dem enligt direktiv 65/65/EEG om farmaceutiska specialiteter. Vidare skall köp-TV av medicinsk behandling vara förbjudet (artikel 14.2).

Köp-TV skall uppfylla samma krav med hänsyn till minderåriga som TV-reklam. Dessutom får köp-TV inte uppmana minderåriga att ingå avtal om köp eller förhyrning av varor och tjänster (artikel 16.2).

2.13 Tydligare regler för den tillåtna omfattningen av TV-reklam och köp-TV

I det ursprungliga TV-direktivet anges som en huvudregel att reklamtiden inte får överstiga 15 procent av den dagliga sändningstiden (artikel 18.1 första meningen). Reklaminslagens längd (uttrycket avser korta reklambudskap, ”spot advertising”) under en given entimmesperiod får inte överstiga 20 procent (artikel 18.2). Sändningstiden för reklam får emellertid ökas till 20 procent av den dagliga sändningstiden för att innefatta t.ex. reklam som innehåller direkta erbjudanden till allmänheten om försäljning, köp eller hyra av produkter eller tillhandahållande av tjänster. En förutsättning för detta är att andelen reklaminslag inte överstiger 15 procent (artikel 18.1 andra meningen). Reklam som innehåller direkta erbjudanden till allmänheten om försäljning, köp eller hyra av produkter eller tillhandahållande av tjänster får inte överstiga en timme om dagen (artikel 18.3).

EG-domstolen har i ett förhandsavgörande (mål C-320/94, C-328/94, C-329/94, C-337/94, C-338/94 och C-339/94 *Reti Televisive Italiane*, EGT 1997 nr C 74/1) slagit fast att uttrycket ”reklam som innehåller direkta erbjudanden till allmänheten” skall anses ha en exemplifierande karaktär och därmed kunna omfatta andra reklamformer än direkta erbjudanden till allmänheten som är mer tidskrävande på grund av det sätt på vilket reklamen presenteras.

Reglerna för den tillåtna omfattningen av TV-reklam och köp-TV är omformulerade i det nya TV-direktivet. I artikel 18.1 anges att sändningstiden för köp-TV-inslag, reklaminslag och andra former av reklam inte får överstiga 20 procent av den dagliga sändningstiden. Sändningsblock för köp-TV omfattas emellertid inte (se artikel 18a). Sändningstiden för reklaminslag får inte överstiga 15 procent av den dagliga sändningstiden.

I artikel 18.2 föreskrivs att reklaminslag och köp-TV-inslag inte får överstiga 20 procent inom en given timme mellan hela klockslag.

Enligt artikel 18.3 skall vissa slags annonser inte anses som reklam vid tillämpning av artikel 18. Det gäller dels programföretagens annonseringar i samband med företagets egna program och produkter med programanknytning som har direkt koppling till programmen, dels meddelanden till allmänheten och välgörenhetsuppsamlingar som sänds gratis.

Längre s.k. sändningsblock för köp-TV regleras i artikel 18a. I en kanal som inte uteslutande är avsedd för köp-TV skall sådana sändningsblock ha en sammanhängande varaktighet av minst 15 minuter (artikel 18a.1). Det högsta antalet sändningsblock per dag skall vara åtta och den sammanlagda sändningstiden får inte överstiga tre timmar per dag. De skall tydligt anges som sändningsblock för köp-TV med optiska och akustiska hjälpmedel (artikel 18a.2).

2.14 Direktivet gäller även för vissa specialkanaler

Artiklarna 19 och 19a i det nya TV-direktivet behandlar vissa specialkanaler, nämligen kanaler som uteslutande är avsedda för köp-TV, och kanaler som uteslutande är avsedda för egenreklam. Med uttrycket egenreklam avses reklam som programföretaget sänder för egen verksamhet.

Enligt artikel 19 skall TV-direktivet, med undantag för kapitel 3 om främjande av distribution och produktion av TV-program, tillämpas på motsvarande sätt för kanaler som uteslutande är avsedda för köp-TV. Reklam skall vara tillåten inom de begränsningar som anges i artikel 18.1 (högst 20 procent, varav högst 15 procent reklamslag). Emellertid skall artikel 18.2 (högsta andel under en given timme) inte tillämpas i dessa fall.

Enligt artikel 19a skall kanaler som uteslutande är avsedda för egenreklam behandlas på samma sätt som kanaler som uteslutande är avsedda för köp-TV. Även artikel 18.2 skall emellertid gälla för sådana kanaler. Denna bestämmelse skall särskilt ses över av kommissionen.

2.15 Läkemedelsföretag som TV-sponsorer

Enligt TV-direktivet i dess ursprungliga lydelse får fysiska eller juridiska personer vars huvudsakliga verksamhet är tillverkning eller försäljning av produkter eller tillhandahållande av tjänster för vilka reklam är förbjuden enligt artikel 13 eller 14 inte heller sponsra TV-program (artikel 17.2). Bestämmelsen träffar tobaksföretag och läkemedelsföretag samt företag som tillhandahåller medicinsk behandling.

I det nya direktivet har bestämmelsen mjukats upp när det gäller de sistnämnda företagen. Företag vars huvudsakliga verksamhet är tillverkning eller försäljning av cigaretter och andra tobaksvaror får inte heller fortsättningsvis sponsra TV-program (artikel 17.2). Om företag vars verksamhet inbegriper tillverkning eller försäljning av medicinska produkter eller medicinsk behandling sponsrar TV-program får denna sponsring endast främja företagets namn eller anseende, men inte särskilda medicinska produkter eller medicinska behandlingar som är tillgängliga endast efter ordination i den medlemsstat under vars jurisdiktion programföretaget hör (artikel 17.3).

2.16 Skydd för underåriga

I det ursprungliga direktivet innehåller artikel 22 i kapitel 5 bestämmelser som riktas mot program som kan skada "den fysiska, mentala eller moraliska utvecklingen" hos underåriga. Program som "allvarligt" kan skada denna utveckling, särskilt sådana som innehåller pornografi eller meningslöst våld, får inte sändas alls. Andra program som kan bedömas som skadliga får inte sändas såvida inte det kan anses säkert att underåriga inom sändningsområdet inte kan ta del av sändningarna, på grund av den valda sändningstiden eller genom tekniska åtgärder (artikel 22 första stycket). Artikel 22 innehåller också ett förbud mot att sända program som kan orsaka hat på grund av ras, kön, religion eller nationalitet (artikel 22 andra stycket).

I det nya direktivet har kapitel 5 fått en ny lydelse, "skydd av underåriga och allmän ordning". Artikel 22 delas upp i två, artikel 22 och artikel 22a, och en ny artikel 22b tillkommer.

Den nya artikel 22 innehåller reglerna om skydd av underåriga. Den är indelad i tre punkter. Artikel 22.1 innehåller det tidigare förbudet mot program som kan allvarligt skada den fysiska, mentala och moraliska utvecklingen hos underåriga. I artikel 22.2 återfinns bestämmelsen att program som kan bedömas som endast skadliga, inte får

sändas utom om det kan anses säkert att underåriga normalt inte hör eller ser sändningarna.

Artikel 22.3 är ny. Där föreskrivs att program som kan bedömas som skadliga skall, om de sänds i okodad form, föregås av en akustisk varning eller att de markeras med en visuell symbol under hela sändningstiden.

Artikel 22a innehåller samma förbud mot program som kan orsaka rashat m.m. som finns i artikel 22 andra stycket i 1989 års direktiv.

Den nya artikel 22b innehåller uppmaningar till kommissionen. Enligt artikel 22b.1 skall kommissionen i den rapport som regelbundet skall avges om tillämpningen av direktivet fästa särskild vikt vid tillämpningen av bestämmelserna i kapitel 5. I artikel 22b.2 uppdras åt kommissionen att tillsammans med de berörda myndigheterna i medlemsstaterna undersöka möjliga fördelar och nackdelar med att genomföra ytterligare åtgärder i syfte att underlätta föräldrars eller vårdnadshavares kontroll över vilka program minderåriga får se. Se vidare avsnitt 2.17.

Bestämmelserna i kapitel 5 har en särställning genom att det endast är i samband med överträdelser av dessa bestämmelser som en medlemsstat har rätt att ingripa mot TV-sändningar från andra medlemsstater.

Reglerna om detta fanns i det ursprungliga direktivet i artikel 2.2. Enligt denna skall medlemsstaterna säkerställa fri mottagning och får inte begränsa återutsändning på sina territorier av TV-sändningar från andra medlemsstater av skäl som omfattas av direktivet. Under vissa förhållanden får emellertid en medlemsstat interimistiskt inställa återutsändning. För att detta skall få ske måste det under de senaste tolv månaderna ha skett upprepade allvarliga överträdelser av artikel 22. Vidare skall medlemsstaten ha underrättat kommissionen och det berörda programföretaget om sin avsikt att inställa återutsändning om nya överträdelser inträffar. Samråd med den sändande staten och kommissionen skall inte heller ha resulterat i en uppgörelse i godo inom femton efter underrättelsen och den angivna överträdelser skall fortsätta. Kommissionen skall pröva om åtgärderna för att hindra återutsändning är förenliga med gemenskapsrätten och kan i annat fall anmoda den berörda medlemsstaten att upphöra med åtgärderna.

I det nya direktivet finns bestämmelserna i en ny artikel 2a, men sakligt sker endast mindre förändringar. Medlemsstaterna har rätt att tillfälligt göra undantag från skyldigheten att säkerställa fri mottagning och inte begränsa vidareutövning vid upprepade grova överträdelser inom en tolv månadersperiod av artiklarna 22.1 och 22.2 och eller artikel 22a, dvs. reglerna om skydd av underåriga resp. förbud mot pro-

gram som kan orsaka rashat m.m. Bestämmelserna om underrättelse och samråd är oförändrade. Kommissionen skall inom högst två månader besluta om åtgärderna är förenliga med gemenskapsrätten. Om kommissionen beslutar att så inte är fallet måste medlemsstaten skyndsamt upphöra med åtgärderna.

2.17 Frågan om ”programfiltrering” skall utredas

Som nämndes i avsnitt 2.16 innebär artikel 22b.2 i det nya direktivet att kommissionen tillsammans med de berörda myndigheterna i medlemsstaterna skall undersöka möjliga fördelar och nackdelar med att genomföra ytterligare åtgärder i syfte att underlätta föräldrars eller vårdnadshavares kontroll över vilka program minderåriga får se.

Bakgrunden till bestämmelsen är förslag från Europaparlamentet om att det i direktivet skall tas in regler om att alla program skall koda med avseende på skadlighet för minderåriga och att alla TV-mottagare som marknadsförs inom EG skall vara försedda med en teknisk anordning som gör det möjligt att filtrera bort program.

Den tekniska anordning som avses är det s.k. V-chip, som föreslogs i Kanada i början av 1990-talet, eller någon liknande anordning. Uttrycket ”V-chip”, eller varumärkesnamnet ”the Vyou Control Chip”, syftar på en modul som kan byggas in i en TV-mottagare och programmeras för att blockera vissa program som den känner igen genom särskilda koder som sänds ut tillsammans med TV-sändningen. Avsikten med anordningen är att föräldrar och andra skall kunna ”filtrera bort” program som de anser att barnen inte bör få se.

Det närmare innehållet i det uppdrag som ges till kommissionen anges också i artikel 22b.2. Undersökningen kan bl.a. omfatta det önskvärda av att det ställs krav på att nya TV-apparater har sådan teknisk utrustning att föräldrar eller vårdnadshavare kan spärra vissa program, att upprätta lämpliga bedömningsmetoder, att främja politik för familjens TV-tittande och att beakta erfarenheter som gjorts på detta område i och utanför Europa och inhämta åsikter från berörda parter, t.ex. programföretag, producenter, lärare, mediaspecialister och berörda sammanslutningar. Ett förslag till lagstiftning eller andra åtgärder skall om så är nödvändigt kunna läggas fram före den tidsfrist som anges i artikel 26, dvs. den 31 december 2000.

2.18 Mindre ändringar av rätten till genmäle

Enligt det ursprungliga direktivet skall den som fått sina legitima intressen, särskilt sitt goda namn och rykte, skadat genom påståenden om felaktiga fakta i ett TV-program, ha rätt till genmäle eller motsvarande. En sådan rätt skall gälla gentemot alla programföretag inom en medlemsstats jurisdiktion. Medlemsstaterna skall fastställa vilka procedurer som skall användas och särskilt se till att tillräcklig tidsrymd medges och att procedurerna är sådana att tillfälle till genmäle eller motsvarande kan ges till personer som bor eller är etablerade i andra medlemsstater. En begäran om genmäle eller motsvarande skall kunna avvisas om den är omotiverad eller om den t.ex. skulle innebära en straffbar handling för programföretaget. Tvister om rätten till genmäle eller motsvarande skall kunna bli föremål för rättslig prövning (artikel 23).

I det nya direktivet görs ingen annan ändring än att det ytterligare understryks att medlemsstaterna skall säkerställa att det faktiska utövandet av rätten till genmäle eller liknande inte hindras av orimliga regler eller villkor. Genmålet skall sändas inom rimlig tid efter det att begäran inlämnats samt vid lämplig tidpunkt och på ett lämpligt sätt med hänsyn till den sändning som genmålet avser (artikel 23.1 andra och tredje meningarna).

2.19 En kontaktkommitté skall följa tillämpningen

En nyhet i det nya direktivet är att en kontaktkommitté inrättas för att följa tillämpningen av direktivet. Bestämmelserna om kontaktkommittén finns i artikel 23a.

Kontaktkommittén skall bestå av företrädare för de berörda myndigheterna i medlemsstaterna och ha en företrädare för kommissionen som ordförande. Kommittén skall sammanträda på initiativ av antingen ordföranden eller på begäran av en medlemsstats delegation.

Kommitténs uppgifter är a) att underlätta det faktiska genomförandet av direktivet genom regelbundna samråd om alla praktiska problem i samband med dess genomförande, särskilt genomförandet av artikel 2 som handlar om hur det ansvariga landet bestäms, och om alla övriga frågor där en diskussion bedöms vara av värde. Kommittén skall vidare b) på eget initiativ eller på kommissionens begäran avge yttranden om tillämpligheten av direktivet i medlemsstaterna. Den skall även c) diskutera vilka frågor som skall ingå i de rapporter som medlemsstaterna

enligt artikel 4.3 skall överlämna om tillämpningen av reglerna om europeiska programkvoter, om rapporternas metodik, om mandatet för den oberoende undersökning som enligt artikel 25a skall ligga till grund för utvärderingen av kvotbestämmelserna, om bedömningen av anbuden för att genomföra undersökningen och om själva undersökningen. Andra uppgifter för kommittén är d) att diskutera resultatet av kommissionens regelbundna samråd med företrädare för programföretag, producenter, konsumenter, tillverkare, tjänsteproducenter, fackföreningar och personer med konstnärliga yrken, e) att underlätta informationsutbytet mellan medlemsstaterna och kommissionen om situationen och utvecklingen på området för reglering av TV-utsändningar med hänsyn både till gemenskapens politik på det audiovisuella området och den relevanta utvecklingen på det tekniska området samt f) att undersöka utveckling på området där en diskussion bedöms vara av värde.

3 Förslag till genomförande av det nya direktivet i radio- och TV-lagen

3.1 Radio- och TV-lagens tillämpningsområde

Förslag: Den som sänder TV-program och som är etablerad i Sverige enligt TV-direktivets kriterier skall höra under svensk jurisdiktion. Är den som sänder TV-program inte etablerad i Sverige skall svensk jurisdiktion ändå gälla om den som sänder använder sig av en frekvens som är upplåten i Sverige eller en satellitkapacitet som tillhör Sverige eller en satellitupplänk som är belägen i Sverige. Där jurisdiktionsfrågan inte kan avgöras med stöd av etableringskriteriet eller med hjälp av de tekniska kriterier som nyss nämnts, bedöms jurisdiktionen med hjälp av bestämmelsen om etablering i artikel 52 och följande i EG-fördraget. Detta gäller dock inte om något annan EES-stat skall ansvara för sändningen enligt motsvarande kriterier. Har den som sänder TV-program etablerat sig i en annan EES-stat i syfte att kringgå den svenska lagstiftningen och riktar verksamheten sig huvudsakligen till Sverige, skall den som sänder likväl anses stå under svensk jurisdiktion.

Bakgrund:

Allmänt

Radio- och TV-lagen (1996:844) omfattar, liksom TV-direktivet, såväl marksändningar som trådsändningar (kabelsändningar) och satellit-

sändningar. Sändningarna skall vara riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel (1 kap. 1 §).

Kabelsändningar

Beträffande kabelsändningar utgår lagen från yttrandefrihetsgrundlagens princip om etableringsfrihet. Det innebär att den som äger eller på annat sätt förfogar över ett kabelnät eller vissa kanaler i ett kabelnät utan särskilt tillstånd får bedriva vidareändning av t.ex. satellitprogram eller sända egensändningar. Det finns inte heller något hinder för en utlänning att bedriva kabelsändning. Det råder med andra ord etableringsfrihet för såväl svenska som utländska programföretag. I 1 kap. 2 § radio- och TV-lagen finns vissa begränsningar för lagens tillämplighet på trådsändningar. Trådnät som omfattar 100 bostäder eller färre faller utanför lagen. Skyldigheten för innehavare av kabelnät att se till att de boende har möjlighet att ta emot vissa program, den s.k. must carry-principen, gäller dock för sändningar som når fler än tio bostäder.

Satellitsändningar

Lagen omfattar, som tidigare sagts, satellitsändningar för mottagning av allmänheten. Med detta avses att sändningar från satelliten skall vara avsedda att tas emot av allmänheten antingen direkt eller efter samtidig och oförändrad återutsändning s.k. vidareändning (prop. 1992/93:75 s. 24 och 47). Radio- och TV-lagen är tillämplig om sändningen kan tas emot i ett land som är bundet av EES-avtalet samt om den som bedriver sändningsverksamheten har sitt hemvist i Sverige (1 kap. 4 §). Med hemvist avses detsamma som enligt 10 kap. rättegångsbalken (prop. 1995/96:160 s. 157). Radio- och TV-lagen är däremot inte tillämplig om programföretaget har sitt hemvist i något annat EES-land. Om programföretaget inte har sitt hemvist i något EES-land, ansvarar Sverige för sändningen om sändningen till satellit sker från en sändare här i landet, eller sändningen från satellit sker med användning av satellitkapacitet som svensk fysisk eller juridisk person förfogar över. Bestämmelsen grundar sig på 1989 års TV-direktiv i dess ursprungliga lydelse.

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV

Granskningsnämnden för radio och TV har i ett beslut den 1 december 1997 funnit att radio- och TV-lagens bestämmelser om jurisdiktion strider mot EG-rätten. Beslutet gällde ett lokalt reklamslag i TV3 som förekom i Kabelvisions kabelnät i Katrineholm. Granskningsnämnden ansåg att TV3 var den som sände den lokala reklamen. Vidare konstaterade nämnden, som den tidigare gjort, att TV3 är etablerat i en annan stat än Sverige, varför sändningar över satellit eller återutsändningar av dessa sändningar genom kabel i Sverige inte faller under svensk jurisdiktion. Nämnden ansåg dock att den aktuella sändningen inte var att betrakta som en återutsändning utan som en ursprunglig sändning av TV-program genom tråd. Enligt ordalydelsen i 1 kap. 2 § radio- och TV-lagen faller sändningen därför under svensk jurisdiktion. Men eftersom TV3 är inte etablerat i Sverige skulle en tillämpning av radio- och TV-lagens bestämmelser på TV3:s sändningar genom tråd stå i strid med TV-direktivets jurisdiktionsbestämmelse, såsom den kommit att utvecklas och preciseras genom EG-domstolens rättspraxis. Mot bakgrund härav ansåg Granskningsnämnden att radio- och TV-lagen inte var tillämplig.

Skälen för förslaget: Enligt artikel 2.1 i det ursprungliga TV-direktivet skall varje medlemsstat säkerställa att alla TV-sändningar som sänds av bl.a. programföretag inom dess jurisdiktion överensstämmer med den lagstiftning som gäller för sändningar avsedda för allmänheten i denna medlemsstat. Genom EG-domstolens rättspraxis har innebörden av denna bestämmelse utvecklats och preciserats. Det står numera klart att artikeln skall tolkas så att ett programföretag faller inom den medlemsstats jurisdiktion där det är etablerat. I ingressen till det nya TV-direktivet har detta kommit till uttryck i punkt 10 där följande anges "Tillämpningen av direktiv 89/552/EEG har visat att det är nödvändigt att klargöra begreppet jurisdiktion när det tillämpas specifikt på den audiovisuella sektorn. Med hänsyn till rättspraxis från Europeiska gemenskapernas domstol bör etableringskriteriet vara huvudkriteriet för att fastställa en enskild medlemsstats jurisdiktion."

Som närmare framgår av avsnitt 2.6 har TV-direktivets bestämmelse om ansvarigt land förtydligats. Detta gäller oavsett vilken sändningsteknik som använts. Syftet är att genom ett uttömmande förfarande bestämma att "en och endast en medlemsstat" skall anses ansvarigt för ett programföretags sändningar (punkt 13 i ingressen). Liksom tidigare är den stat inom vars jurisdiktion företaget hör ansvarig. Jurisdiktionen bestäms i sin tur av tre kriterier.

Etableringskriteriet enligt TV-direktivet

I första hand är den stätt i vilken programföretaget är etablerat ansvarigt. Etableringen bestäms i sin tur av vissa kriterier som anges i direktivet (artikel 2.3). Kriterierna är rangordnade i viss ordning.

1) Om programföretaget har sitt huvudkontor i en medlemsstat och redaktionella beslut om programverksamheten fattas i den medlemsstaten skall programföretaget anses vara etablerat där.

2) Om ett programföretag har sitt huvudkontor i en medlemsstat medan redaktionella beslut om programverksamheten fattas i en annan medlemsstat

– skall programföretaget anses vara etablerat i den medlemsstat där en betydande del av arbetsstyrkan som arbetar med TV-sändningsverksamheten är verksam;

– om en betydande del av arbetsstyrkan som arbetar med TV-sändningsverksamheten är verksam i båda staterna skall programföretaget bedömas som om det vore etablerat i den medlemsstat där det har sitt huvudkontor;

– om en betydande del av arbetsstyrkan som arbetar med TV-sändningsverksamheten inte är verksam i någon av medlemsstaterna, skall programföretaget bedömas vara etablerat i den medlemsstat där det först började sända i enlighet med den medlemsstatens rättssystem, under förutsättning att det upprätthåller en varaktig och verklig anknytning till ekonomin i den medlemsstaten.

3) Om ett programföretag har sitt huvudkontor i en medlemsstat medan beslut om programsammansättningen fattas i ett tredje land, eller vice versa, skall programföretaget anses vara etablerat i den berörda medlemsstaten under förutsättning att en betydande del av arbetsstyrkan som arbetar med TV-sändningsverksamheten är verksam i den medlemsstaten.

Tekniska kriterier

Är den som bedriver sändningsverksamhet varken etablerad i Sverige eller i någon annan EES-stat enligt etableringskriteriet, går man i andra hand vidare till de tre tekniska kriterierna - frekvens, satellitkapacitet och satellitupplänk (artikel 2.4). Dessa kriterier är i sin tur också rangordnade. Först skall en prövning ske om den som bedriver sändningsverksamhet använder sig av en frekvens som har upplåtits här i Sverige. Om så är fallet, är programföretaget ansvarigt i Sverige. Om

den som bedriver sändningsverksamhet varken använder sig av en frekvens som har upplåtits här i Sverige eller i någon annan EES-stat men använder sig av en satellitkapacitet som tillhör Sverige, är programföretaget ansvarigt i Sverige. Detsamma gäller om programföretaget varken använder sig av en frekvens som har upplåtits här i landet eller i någon annan EES-stat eller använder sig av en satellitkapacitet som tillhör Sverige eller någon annan EES-stat men använder sig av en satellitupplänk belägen i Sverige.

Etableringskriteriet enligt artikel 52 m.fl. i EG-fördraget

Går det varken att med hjälp av etableringskriteriet eller med hjälp av de tre tekniska kriterierna bestämma vilket land som är ansvarigt, får bestämmelserna om etablering i artikel 52 och följande i EG-fördraget i sista hand avgöra vilket land som har jurisdiktion.

Kringgående av lagstiftningen

I det nya direktivets ingress, punkt 14, görs en tolkning av EG-domstolens fasta rättspraxis såvitt avser programföretag som etablerar sig i en medlemsstat i syfte att kringgå lagstiftningen i en annan och som dessutom riktar verksamheten till denna senare stat. Den medlemsstat vars lagstiftning kringgåts kan i sådana fall behålla rätten att vidta åtgärder mot programföretaget, trots att det alltså inte är etablerat i den medlemsstaten. För svenskt vidkommande innebär detta att om ett programföretag etablerar sig i ett annat medlemsland i syfte att kringgå t.ex. den svenska reklamlagstiftningen och programföretagets verksamhet riktar sig huvudsakligen till Sverige, skall programföretaget likväl anses stå under svensk jurisdiktion.

Slutsats

Bestämmelserna om lagens tillämplighet bör rikta sig till samtliga programföretag, oavsett vilken teknik som används vid sändningen.

Radio- och TV-lagen bör förtydligas i enlighet med vad som nu sagts.

3.2 Allmänhetens tillgång till viktiga evenemang

3.2.1 Inledning

En av de största förändringarna av TV-direktivet är bestämmelsen om allmänhetens tillgång till vissa viktiga evenemang (artikel 3a). Den tillkom vid Europaparlamentets behandling av ministerrådets gemensamma ståndpunkt men har sedan dess omarbetats. Bl.a. omfattar den inte längre enbart sportevenemang utan alla typer av evenemang.

I korthet innebär bestämmelsen följande. Ett svenskt programföretag som har förvärvat den exklusiva sändningsrätten till ett evenemang som har förklarats vara av särskild vikt för allmänheten i en viss EES-stat får inte beröva allmänheten möjligheten att se evenemanget i fri TV, dvs. utan extra betalning. Av bestämmelsen i TV-direktivet följer endast att programföretaget inte får utöva sin exklusiva rättighet på ett sådant sätt att allmänheten berövas möjligheten att se programmet. Däremot sägs det inte någonting om vad programföretaget skall göra för att uppnå detta resultat.

Kommissionen anger i sina riktlinjer för implementeringen av artikel 3a följande. En möjlig väg är att programföretaget själv sänder evenemanget till allmänheten i fri TV på det sätt som närmare har angetts i Europeiska gemenskapernas officiella tidning (EGT). Ett annat handlingsalternativ är att programföretaget överlåter eller upplåter sändningsrätten till något annat programföretag. Ännu en möjlighet är att programföretaget avstår från sin exklusiva rättighet, varigenom den som har rätten att sända evenemanget kan upplåta denna till andra programföretag. Väljer programföretaget inget av dessa alternativ men avstår det från att sända evenemanget är företaget fritt från ansvar, trots att allmänheten därigenom berövats möjligheten att se evenemanget (se närmare avsnitt 3.2.3).

Bestämmelsen gäller för rättighetsförvärv som skett efter offentliggörandet av det nya direktivet, dvs. den 30 juli 1997.

Bestämmelsen består av tre delar.

– Medlemsstaten *får*, men behöver inte, bestämma att vissa viktiga evenemang skall vara tillgängliga för en väsentlig del av befolkningen i den staten. En lista skall i så fall upprättas över evenemangen.

– Kommissionen skall, efter att ha hört kontaktkommittén, bedöma om listan samt vissa andra åtgärder överensstämmer med EG-rätten. I så fall skall listan publiceras i EGT-tidningen.

– Medlemsstaterna *skall* se till att programföretag under dess jurisdiktion respekterar listorna.

3.2.2 Bestämmelsens förhållande till yttrandefrihetsgrundlagen

Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) reglerar skyddet för yttrandefriheten i ljudradio, television, filmer, videogram, ljudupptagningar och vissa liknande medier.

Varje svensk medborgare och svensk juridisk person har enligt 3 kap. 1 § YGL rätt att sända radioprogram (program i ljudradio och television samt innehållet i vissa andra sändningar av ljud, bild eller text som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor) genom tråd. Här råder alltså etableringsfrihet, vilket innebär att något krav på tillstånd för att sända radioprogram till allmänheten inte får ställas. Av andra stycket samma paragraf framgår dock att vissa föreskrifter kan meddelas i lag, bl.a. skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av en tillgång till allsidiga upplysningar.

Rätten att sända radioprogram på annat sätt än genom tråd får enligt 3 kap. 2 § YGL regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. För dessa sändningar råder således inte en motsvarande etableringsfrihet. Detta har motiverats av det begränsade sändningsutrymme som finns för etersändningar och med att det är nödvändigt med någon form av kontroll över hur radiofrekvensspektrum tas i anspråk.

I fråga om sådana begränsningar i sändningsrätten som nu har nämnts gäller vad som föreskrivs i regeringsformen om begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter (3 kap. 3 § YGL). Detta får betydelse för sådana föreskrifter som syftar till att reglera villkoren för trådsändningar – förutsatt att de innebär begränsningar i sändningsrätten – och för föreskrifter om tillstånd och villkor för eterburna sändningar, men däremot inte för sådana ordningsföreskrifter som avses i 2 kap. 13 § tredje stycket regeringsformen (prop. 10990/91:64 Yttrandefrihetsgrundlag m.m. s. 117).

Om ett svenskt programföretag förvärvar en exklusiv sändningsrättighet till ett evenemang som har tagits upp på en medlemsstats lista, får företaget enligt artikel 3a i TV-direktivet inte beröva en väsentlig del av den statens befolkning möjligheten att se evenemanget på det sätt som anges i listan (helt eller delvis i direktsändning eller via

tidsförskjuten sändning). Frågan är nu om artikeln är förenlig med de redovisade reglerna i yttrandefrihetsgrundlagen.

Direktivet innehåller inga särskilda riktlinjer om hur programföretagen skall gå till väga för att uppnå det resultat som föreskrivs i artikel 3a. Det innehåller inte heller några regler om vilka åtgärder som från det allmännas sidas skall vidtas när någon handlar i strid med direktivet, eller vilka sanktioner staterna skall införa för att säkerställa efterlevnaden av det. Av vad kommissionen har sagt om hur artikeln skall tolkas (se föregående avsnitt) kan emellertid till att börja med utläsas att något särskilt tillståndsförfarande inte krävs. Inte heller krävs det en sanktion som innebär förbud mot fortsatta sändningar. I avsnitt 3.2.5 föreslås att den som bryter mot bestämmelsen om utnyttjande av exklusiva sändningsrättigheter skall kunna drabbas av en särskild avgift. Av det anförda framgår att artikel 3a i direktivet inte reglerar rätten i och för sig att sända de aktuella evenemanget, inte heller reglerar den innehållet i sändningarna. Artikeln reglerar endast sättet för deras genomförande. Den sändningsrätt (etableringsfrihet) som enligt yttrandefrihetsgrundlagen gäller för sändningar av radio-program genom tråd kan därför inte anses ligga i vägen för ett genomförande av TV-direktivet i denna del (jfr bet. Värna yttrandefriheten (SOU 1983:70) s.113 och prop. 1990/91:64 s. 117). Inte heller när det gäller etersändningar utgör yttrandefrihetsgrundlagen något hinder mot genomförandet.

3.2.3 En svensk lista över viktiga evenemang m.m.

Förslag: Den som sänder TV-program inom svensk jurisdiktion och som innehar den exklusiva rätten till en TV-sändning från ett svenskt eller utländskt sportevenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället får inte utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i Sverige utestängs från möjligheten att i fri TV se sportevenemanget i direktsändning eller med en mindre tidsförskjutning. De sportevenemang som avses är sådana som inträffar högst en gång om året och som intresserar en bred allmänhet i Sverige.

Om Europeiska kommissionen genom en underrättelse i Europeiska gemenskapernas tidning har förklarat att ett evenemang är av särskild vikt för samhället i en annan EES-stat får den som sänder TV-program och som innehar den exklusiva rätten att sända från det evenemanget till den staten inte utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i den staten utestängs från möj-

ligheten att se evenemanget i fri TV på sätt som närmare anges i underrättelsen.

Om någon för att uppfylla sina skyldigheter erbjuder någon annan att sända evenemanget i TV skall det ske på skäliga villkor.

Skälen för förslaget: Den nya bestämmelsen i TV-direktivet innebär att Sverige är skyldigt att införa lagstiftning som gör det möjligt att säkerställa att TV-företag inom svensk jurisdiktion, som förvärvat den exklusiva sändningsrätten till ett evenemang som är av särskild vikt för samhället i en annan EES-stat, inte får utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i den staten utestängs från möjligheten att se evenemanget i fri TV. Det bör därför tas in en bestämmelse i radio- och TV-lagen om att evenemang som är av särskild vikt för samhället i andra länder skall respekteras av svenska programföretag.

Behovet av en svensk lista

För att säkerställa att programföretag inom svensk jurisdiktion och programföretag i andra stater som är bundna av EES-avtalet inte utestänger en väsentlig del av allmänheten i Sverige från möjligheten att se evenemanget i fri TV måste Sverige upprätta en lista över de evenemang, nationella eller icke-nationella, som Sverige anser vara av särskild vikt för samhället. Det finns ingen skyldighet enligt direktivet för Sverige att ha en egen lista. Följande förhållanden talar emellertid för att det i lagen tas in en bestämmelse som möjliggör införandet av en svensk lista.

Genom att de viktigaste nationella och internationella evenemangen inte kommer att kunna sändas exklusivt i betal-TV garanteras den fortsatta möjligheten att sända sådana evenemang i allmän televisionen. På så sätt tillgodoses intresset hos en bred allmänhet, som inte bara omfattar de mest sportintresserade utan också människor som normalt inte bryr sig så mycket om sport och som inte anser det värt att abonnera på särskilda sportkanaler men som ändå vill ha möjlighet att kunna följa de riktigt stora evenemangen i TV. Genom att ett svenskt beslut måste respekteras även av andra medlemsstater kommer det att bli effektivt även om det är ett programföretag i ett annat EES-land som har förvärvat sändningsrättigheterna.

Vidare innebär TV-direktivet att Sverige under alla förhållanden är skyldigt att respektera andra länders listor över skyddade evenemang. Det skulle inte te sig rimligt om t.ex. ett evenemang som hade stort in-

trasse för publiken i både Sverige och ett annat medlemsland, och där ensamrätten förvärvat av ett svenskt TV-företag, genom svensk försorg skulle göras tillgängligt för den stora publiken i en annan medlemsstat men inte för publiken i Sverige.

Den kraftiga prisstegring på TV-rättigheter som ägt rum under senare år, särskilt inom sportområdet, kan förväntas fortsätta i och med att nya former av betal-TV utvecklas. Inom en nära framtid kan vi räkna med en mer allmän introduktion av "pay per view"-TV, där tittaren betalar för att få se ett visst evenemang. Erfarenheterna hittills tyder på att "pay per view" kan ge mycket höga intäkter, i varje fall för vissa typer av evenemang. För de evenemang som tas upp på en lista över skyddade evenemang torde prisstegringstakten komma att bli lägre i och med att det inte blir möjligt att sända sådana evenemang enbart i betal-TV.

En lägre prisstegringstakt på TV-rättigheter påverkar givetvis intäkterna för rättighetshavarna, t.ex. inom idrottsrörelsen. Det bör emellertid påpekas, vilket närmare utvecklas längre fram, att möjligheten att skydda evenemang enligt direktivet endast kan användas för särskilt viktiga evenemang. TV-rättigheterna till huvuddelen av sportevenemangen kommer därför liksom hittills att handlas på en fri marknad, varför effekterna för idrottsrörelsen torde bli begränsade.

En avvägning av olika motstående intressen leder till slutsatsen att Sverige bör använda sig av möjligheten att skydda vissa evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället.

Det ligger i sakens natur att en svensk lista över skyddade evenemang inte kan fastställas en gång för alla. Intresset för olika sportgrenar kan ändras, t.ex. beroende på svenska framgångar eller misslyckanden. Vidare kan nya evenemang tillkomma och andra falla ifrån. Det är inte lämpligt att de skyddade evenemangen anges i lag. Dessa kan i stället anges i regeringens verkställighetsföreskrifter.

Evenemang av särskild vikt för det svenska samhället

Frågan är vilka evenemang som får sättas upp på den svenska listan. Evenemanget skall enligt direktivet vara av särskild vikt för samhället (artikel 3a.1). I ingressen förklaras innebörden av detta genom ett antal kriterier samt genom en exemplifiering. Det skall vara fråga om unika evenemang som är av allmänt intresse inom EU eller i en viss medlemsstat eller i en viktig del av en viss medlemsstat och anordnas i förväg av en arrangör som lagligen får sälja rättigheterna vidare (punkt 21). Som exempel anges olympiska spelen samt världsmästerskap och

europamästerskap i fotboll (punkt 18). EG-kommissionen har för avsikt att utarbeta riktlinjer i frågan. Enligt vad som framkom vid kontaktkommitténs möte den 16 oktober 1997 bör, enligt kommissionen, minst två av följande fyra kriterier vara uppfyllda för att ett evenemang skall kunna godkännas som så viktigt för allmänheten att det skall få publiceras i EGT.

1. Evenemanget och dess resultat har en särskild allmän genklang i den aktuella medlemsstaten och inte enbart för dem som vanligtvis följer sporten eller aktiviteten i fråga.

2. Evenemanget har en allmänt erkänd specifik kulturell betydelse för invånarna i den aktuella medlemsstaten, i synnerhet som en katalysator för invånarnas kulturella identitet.

3. Det nationella laget medverkar i en större internationell idrotts-turnering.

4. Evenemanget har av tradition sänts i TV utan extra kostnad och har dragit en stor TV-publik i medlemsstaten i fråga.

Det enda medlemsland som hittills vidtagit åtgärder med det nya TV-direktivet som förebild är Danmark. Den 29 oktober 1997 föreslog kulturministern att följande evenemang skulle tas upp på Danmarks lista.

1. OS, sommar- och vinterspelen.

2. VM och EM i fotboll (män). Samtliga matcher med danskt deltagande samt semifinaler och finaler.

3. VM och EM i handboll (män och kvinnor). Samtliga matcher med danskt deltagande samt semifinaler och finaler.

4. Danmarks kvalifikationsmatcher för VM och EM i fotboll (män).

5. Danmarks kvalifikationsmatcher för VM och EM i handboll (kvinnor).

I lagförslaget sägs dessutom att sporten i fråga måste ha en central position i dansk sportkultur vilket bl.a. betyder att evenemanget inte får vara beroende av framgången hos en enskild dansk sportstjärna (Lovforslag nr L 50. Fremsat den 29 oktober 1997 af kulturministeren).

Innebörden av riktlinjerna är att listan skall vara av begränsad omfattning och att den kan ändras. I artikel 3a.1 anges även att listan på ett klart och öppet sätt skall ange vilka evenemang som avses.

Även om artikel 3a framför allt är tänkt för evenemang inom sportområdet så gäller den alla typer av evenemang. Eftersom det enligt direktivet inte finns någon skyldighet att införa en egen lista så innebär det att Sverige har möjlighet att bestämma att den egna listan enbart skall bestå av sportevenemang. Sverige bör använda sig av möjligheten att skydda endast vissa sportevenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället.

Av listan skall även framgå om sportevenemangen skall vara tillgängliga helt eller delvis via direktsändning eller, när det är nödvändigt eller lämpligt på grundval av objektiva orsaker i allmänhetens intresse, helt eller delvis via tidsförskjuten sändning (artikel 3a.1). Intresset av att se stora sportevenemang är kopplat till att publiken inte känner till resultatet. Därför uppfylls syftet med bestämmelsen bäst om sportevenemangen sänds direkt, dvs. samtidigt som de inträffar. I vissa sammanhang kan det dock vara mer naturligt att sända med en viss tidsförskjutning. Det gäller t.ex. om sportevenemangen äger rum i en annan tidszon, t.ex. då det är natt i Sverige eller om flera händelser pågår samtidigt, vilket är fallet med t.ex. olympiska spel. Även hänsyn till andra TV-program, t.ex. nyheter eller barnprogram, kan motivera en viss tidsförskjutning. Som en huvudregel bör emellertid sändningen ske inom ett dygn efter det att sportevenemanget ägde rum.

Utgångspunkten bör vara att de sportevenemang som finns upptagna på listan skall kunna sändas i sin helhet. Detta är mest förenligt med bestämmelsens syfte att säkerställa tillgång för en stor allmänhet till de viktigaste sportevenemangen i TV.

Väsentlig del av allmänheten

TV-direktivets bestämmelse syftar till att säkerställa att en väsentlig del av befolkningen i en medlemsstat har möjlighet att följa de evenemang som finns på listan i fri TV.

Det är därför av betydelse att definiera vad som för Sveriges del avses med en väsentlig del av allmänheten och med fri TV.

Kommissionen anger i sina riktlinjer för genomförandet av artikel 3a att med väsentlig del av allmänheten avses 95–100 procent av befolkningen.

Enligt tillståndsvillkoren för Sveriges Television skall minst 99,8 procent av den fast bosatta befolkningen kunna ta emot sändningarna. Motsvarande villkor för TV4 innebär att minst 98 procent av den fast bosatta befolkningen skall kunna ta emot sändningarna via marknätet. Dessutom skall programmen distribueras genom satellit. Inga andra TV-företag når tillnärmelsevis lika stor andel av befolkningen. Enligt statistik utgiven av Nordicom hade endast 56 resp. 48 procent av de svenska TV-hushållen tillgång till de satellitsända TV-kanalerna TV3 och Kanal 5 år 1996. Det innebär att 44 resp. 52 procent av befolkningen saknade möjlighet att se dessa kanaler. Den slutsats som kan dras av detta är att det för närvarande endast är de marksända programkanalerna SVT1 och SVT2 samt TV4 som kan uppfylla kravet på be-

folkningstäckning. Det förhållandet att satellitsända program i allmänhet tekniskt sett kan tas emot över hela landet med lämplig utrustning föranleder ingen annan slutsats. Det kan givetvis inte uteslutas att tekniska förändringar, t.ex. utbyggnad av digital marksänd TV, så småningom kan leda till att flera TV-kanaler kommer att nå en hög hushållstäckning. För att lagens krav skall vara uppfyllt bör det emellertid krävas att minst 95 procent av den fast bosatta befolkningen i Sverige faktiskt kan ta emot programmen.

Fri TV

Begreppet fri TV skall enligt direktivet förstås som program som är tillgängliga för allmänheten utan extra betalning utöver de finansieringskällor för sändningar som förekommer allmänt i varje medlemsstat (såsom licensavgift och/eller grundanslutningsavgift till ett kabelnät).

Den som innehar en TV-mottagare skall betala TV-avgift enligt lagen (1989:41) om TV-avgift. Verksamheten i public service-bolagen dvs. Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB, finansieras med avgifter. Utöver sändningar som bedrivs av public service-bolagen förekommer rikstäckande marksändningar i ytterligare en kanal, TV 4. Dessa sändningar finansieras med reklamintäkter. TV 4 AB erlägger en avgift till staten för sitt tillstånd att sända TV-program i marknätet. I Sverige är kabelföretagen skyldiga (s.k. must carry-skyldighet) att se till att anslutna hushåll har möjlighet att ta emot sändningar som sker med stöd av tillstånd av regeringen utan kostnad för själva mottagningen. Skyldigheten gäller för närvarande för programkanalerna SVT1, SVT2 och TV4.

Det föreslås att med fri TV avses de kanaler som finansieras genom TV-avgiften och de kanaler som omfattas av kabelföretagens must carry-skyldighet.

I departementspromemorian Digital marksänd TV – lagändringar (Ds 1998:5) föreslås vissa förändringar av must carry-skyldigheten. Bl.a. förslås att program som omfattas av sändningsplikt och som endast sänds ut med digital teknik bara behöver vidareändas med digital teknik. Om förslaget genomförs kommer endast de TV-tittare som har tillgång till en avkodare för digital TV att kunna ta emot dessa program. I varje fall under en övergångstid innan sådana avkodare blir allmänt förekommande, torde programmen därmed inte nå en väsentlig del av befolkningen.

Närmare om innebörden av bestämmelsen

Kommissionen anger i sina riktlinjer för införande av artikel 3a, utöver vad som redan redogjorts för (avsnitt 3.2.1), följande. Den föreslagna bestämmelsen innebär inte att ett marksändande TV-företag får ensamrätt att sända de evenemang som finns upptagna på listan. Ingenting hindrar att ett annat TV-företag som innehar den exklusiva sändningsrätten väljer att också sända evenemanget. Det är emellertid nödvändigt att rätten att sända evenemanget har erbjudits även till företag som uppfyller kraven på befolkningstäckning.

Den föreslagna bestämmelsen innebär inte heller någon skyldighet för de marksändande TV-företagen att sända ut de evenemang som är upptagna på listan. Liksom för närvarande är det programföretagen som själva avgör vilka program de vill sända. Avsikten är inte att tvinga programföretag att sända listade evenemang. Ett programföretag som har förvärvat en exklusiv sändningsrätt till ett listat evenemang men som avstår från att sända evenemanget i fråga skall, som tidigare sagts, vara fritt från ansvar.

TV-direktivet kan sägas innebära en skyldighet för vissa programföretag att möjliggöra för andra programföretag att sända vissa evenemang. Detta kan ske på olika sätt. En möjlighet är att det första programföretaget avstår från sin exklusiva rättighet. Därmed ger det den som anordnar evenemanget rätten att upplåta sändningsrätten till ytterligare ett programföretag. Ett annat sätt är att det första programföretaget själv upplåter sändningsrätten till ett annat programföretag.

Direktivet ger emellertid inte någon vägledning när det gäller hur villkoren för en sådan rättighetsupplåtelse skall bestämmas. Detta kan givetvis skapa svårigheter både för berörda programföretag och för de myndigheter som skall tillämpa bestämmelsen. Vid kontaktkommitténs möte den 16 oktober 1997 utlovade kommissionen att i sina riktlinjer lämna utrymme för medlemsländerna att bestämma att rättighetsupplåtelsen skall erbjudas till skälig ersättning (fair remuneration). Hur detta belopp skall bestämmas är det emellertid de enskilda medlemsländernas sak att bestämma.

För att bedöma vad som är skälig ersättning får man jämföra med de villkor som normalt tillämpas för evenemang av motsvarande slag när det gäller TV-sändningar i fri TV.

Nedan följer ett antal exempel och hur de förhåller sig till bestämmelsen.

B = programföretag som har ensamrätten till evenemanget.

M 1 och M 2 = De marksändande programföretag som uppfyller befolkningstäckningskravet.

B sänder evenemanget i betal-TV. B har upplåtit rättigheten till M 1 som också sänder evenemanget i fri TV.
Bestämmelsen i direktivet är uppfylld.

B sänder evenemanget i betal-TV utan ha erbjudit rättigheten till M 1 eller M 2.
Strider mot direktivet.

B sänder evenemanget i betal-TV. B har erbjudit upplåtelse av rättigheten av evenemanget till M 1 som sagt nej. B har då vänt sig till M 2 som också sänder evenemanget i fri TV.
Bestämmelsen i direktivet är uppfylld.

B sänder evenemanget i betal-TV. M 1 och M 2 har erbjudits upplåtelse av rättigheten till skälig ersättning men sagt nej.
Bestämmelsen i direktivet är uppfylld.

B avstår från alla alternativ och låter bli att sända.
Bestämmelsen i direktivet är uppfylld.

B sänder evenemanget i betal-TV och har erbjudit rättigheten till M 1 och/eller M 2 för en oskälig ersättning. Varken M 1 eller M 2 sänder därför evenemanget.
Strider mot direktivet.

B sänder evenemanget i betal-TV och har endast erbjudit rättigheten till ett programföretag som inte uppfyller kravet på att nå en väsentlig del av allmänheten.
Strider mot direktivet.

B sänder evenemanget i betal-TV i direktsändning. B har upplåtit rättigheten till M 1 med villkoret att sändningen skall ske med viss tidsförskjutning.
Strider mot direktivet.

I avsnitt 3.2.5. behandlas frågan om sanktionsavgift för den som bryter mot bestämmelsen.

3.2.4 Övervakning m.m.

Förslag: Granskningsnämnden för radio- och TV skall övervaka att bestämmelsen om utnyttjande av exklusiva rättigheter följs. Den som förvärvat exklusiva rättigheter till evenemang som omfattas av den föreslagna bestämmelsen skall omedelbart underrätta nämnden om förvärvet. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sin underrättelseskyldighet skall dömas till böter.

Skälen för förslaget: Som framgår av föregående avsnitt bör bestämmelsen om programföretags utnyttjande av exklusiva rättigheter införas i radio- och TV-lagen (se nedan). Frågan är vilken myndighet som skall övervaka att bestämmelsen om programföretags utnyttjande av exklusiva rättigheter följs.

Av 9 kap. 1 och 2 §§ radio- och TV-lagen framgår den nuvarande ansvarsfördelningen mellan olika myndigheter. Granskningsnämnden för radio och TV är i princip den myndighet som skall övervaka efterlevnanden av tillståndsvillkoren och lagbestämmelserna om sändningarnas innehåll. Konsumentombudsmannen övervakar dock förbuden mot barnreklam, läkemedelsreklam och nyhetskommentatorers medverkan i reklam. Justitiekanslern skall övervaka bestämmelsen om förbud i vissa fall mot TV-sändningar av våldsframställningar och pornografiska bilder. Radio- och TV-verket utövar tillsyn över sådana bestämmelser som inte har med sändningarnas innehåll att göra, t.ex. att olika uppgifter skall anmälas till myndighet.

Ett gränsfall mellan Radio- och TV-verkets och Granskningsnämndens ansvarsområden är bestämmelsen i 6 kap. 8 § radio- och TV-lagen om att mer än hälften av den årliga sändningstiden skall utgöras av TV-program av europeiskt ursprung m.m. Enligt 9 kap. 4 § radio- och TV-lagen skall rapporteringen ske till Radio- och TV-verket om uppnådd andel. Med hänsyn till att Radio- och TV-verket inte behövde granska sändningarnas innehåll samt till att det pågick diskussioner om kvoternas existens eller utformning så behölls den ordningen i samband med radio- och TV-lagens tillkomst (prop. 1995/96:160 s. 129).

Bestämmelserna om programföretags utnyttjande av exklusiva sändningsrättigheter innehåller, så som har framhållits i avsnitt 3.2.2, ingen reglering av innehållet i de aktuella sändningarna. Detta talar mot

bakgrund av vad som har sagts tidigare mot att Granskningsnämnden skall tilldelas uppgiften att övervaka reglernas efterlevnad. Det finns emellertid andra omständigheter som talar i motsatt riktning. Granskningsnämnden känner väl till den aktuella branschen och vilka programföretag den har att övervaka. Hänsyn måste tas också till vilken sanktion som kan bli aktuell vid överträdelser av regleringen. En vitessanktion torde, bl.a. av den anledningen att den riktar sig mot upprepade överträdelser av de aktuella reglerna, knappast vara tillräcklig i praktiken för att säkerställa efterlevnaden av direktivet. I stället bör, som utvecklas i följande avsnitt, särskilda avgifter kunna dömas ut. Granskningsnämnden övervakar i dag att flera av radio- och TV-lagens bestämmelser efterlevs och kan enligt gällande regler, till skillnad från Radio- och TV-verket, vid domstol ansöka om att sådana särskilda avgifter skall påföras för vissa överträdelser. Sammantaget finns det därför anledning att just i detta fall frångå den annars rådande principen att det är Radio- och TV-verket som övervakar efterlevnaden av bestämmelser som inte reglerar sändningarnas innehåll, och att i stället ge den aktuella övervakningsuppgiften till Granskningsnämnden.

En förutsättning för att Granskningsnämnden skall kunna fullgöra sin uppgift på ett effektivt sätt är att den tidigt får kännedom om gjorda rättighetsförvärv. Det bör därför införas en skyldighet för programföretag att omedelbart underrätta Granskningsnämnden om sådana förvärv av exklusiva sändningsrättigheter som faller in under dessa bestämmelser

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet inte fullgör sin underrättelseskyldighet bör kunna dömas till böter. Detta bör framgå av radio- och TV-lagen.

3.2.5 Sanktioner

Förslag: För den som bryter mot bestämmelsen om utnyttjande av exklusiva rättigheter skall en särskild avgift utgå i enlighet med de bestämmelser som finns i radio- och TV-lagen.

Skälen för förslaget: TV-direktivet innehåller inte några bestämmelser om vilka åtgärder som skall vidtas när någon handlar i strid med direktivet eller vilka sanktioner som staterna skall införa för att säkra efterlevnaden av direktivet. Däremot sägs det i artikel 3.2 att medlemsländerna skall "säkerställa" att TV-företagen "effektivt" uppfyller bestämmelserna i direktivet.

För att säkerställa att direktivets bestämmelse om utnyttjande av exklusiva rättigheter följs bör det ske någon form av reaktion vid åsidosättande av bestämmelsen. Det står Sverige fritt att välja den sanktionsform som framstår som mest ändamålsenlig. Det lämpligaste bör vara att använda någon av de sanktioner som finns i radio- och TV-lagen.

I samband med att radio- och TV-lagen trädde i kraft infördes en sanktionsavgift (prop. 1995/96:160 s. 134 ff.). Enligt 10 kap. 5 § radio- och TV-lagen kan avgiften påföras den som åsidosätter bl.a. villkor om annonser och sponsrade program och bestämmelser om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen och om sponsring. Vid prövningen om avgift skall påföras skall rätten särskilt beakta överträdelsens art, varaktighet och omfattning. Avgiften tillfaller staten. Ansvar för avgiften är strikt. Frågor om påförande av särskild avgift prövas av Länsrätten i Stockholms län på ansökan av Granskningsnämnden för radio och TV. Enligt 10 kap. 6 § radio- och TV-lagen skall avgiften fastställas till lägst femtusen kronor och högst till fem miljoner kronor. Avgiften bör dock inte överstiga tio procent av den sändandes årsomsättning under det föregående räkenskapsåret. När avgiftens storlek fastställs skall särskilt beaktas de omständigheter som legat till grund för prövning av frågan om avgift skall påföras samt de intäkter som den sändande kan beräknas ha fått med anledning av överträdelsen.

Sanktionsavgiften är en ekonomisk sanktion som utgår vid rättsstridigt beteende. Generellt sett anses sanktionsavgifter vara effektiva eftersom de erbjuder en snabb, enkel och billig lösning på de problem som beivrandet av regelöverträdelsen utgör.

Det kan vidare nämnas att den översyn av avgiftssanktionen som nyligen ägt rum av Företagsbetsutredningen inte har föranlett några förslag om ändringar i radio- och TV-lagen (SOU 1997:127).

Mot bakgrund härav bör bestämmelserna om avgift i radio- och TV-lagen även gälla vid överträdelse av bestämmelsen om utnyttjande av exklusiva rättigheter.

De överträdelser av bestämmelsen där avgift bör kunna påföras är när programföretaget som har ensamrätten till evenemanget

- sänder evenemanget i betal-TV utan att erbjuda rättigheten till evenemanget till någon och därmed inte heller till ett programföretag som når en väsentlig del av allmänheten,
- erbjudit sig att upplåta rättigheten till evenemanget på oskäligen villkor,
- sänder evenemanget i en betal TV-kanal men endast har erbjudit sändningen till programföretag som inte når en väsentlig del av allmänheten,

– erbjudit rättigheten till evenemanget med villkoret att sändningen skall ske, utan objektiva skäl, med viss tidsförskjutning.

Om ett programföretag som förvärvat ensamrätten till ett evenemang har upplåtit sändningsrätten till ett marksändande programföretag, som har sänt evenemanget, och det sedan blir en tvist om rättigheten har upplåtits på skäliga villkor är det inte en överträdelse av bestämmelsen där avgift skall kunna påföras. En sådan tvist bör lösas vid de allmänna domstolarna efter ansökan om stämning.

Trots att värdet av exklusiva rättigheter kan vara mycket högt, är det nuvarande maximibeloppet fem miljoner kronor, tillräckligt.

3.3 Regler för TV-reklam och köp-TV

3.3.1 Definitioner

I radio- och TV-lagen används fyra olika begrepp som kan sägas beskriva den kommersiella delen av programverksamheten. Dessa begrepp är annonser, reklam, sponsrade program och försäljningsprogram. Annonser är samlingsbeteckningen för reklam och samtliga övriga program som sänds på uppdrag av någon annan, dvs. åsiktsannonser eller informationsmeddelanden. Begreppet reklam har anpassats till marknadsrättens. Det krävs att ett avsättnings- eller tillgångsfrämjande syfte finns. Såväl reklam i traditionell mening som reklam för kommande program, sponsringsmeddelanden och försäljningsprogram - dvs. program där tittarna uppmanas att beställa vissa varor eller tjänster - har normalt ett avsättningsfrämjande syfte. Det krävs inte att någon form av ersättning skall ha utgått för att programmet skall anses som annons eller reklam. En närmare redogörelse för dessa begrepp finns i prop. 1995/96:160 s. 109 f.

Liksom tidigare är TV-direktivets definition av TV-reklam betydligt snävare än de svenska begreppen annonser och reklam. I motsats till de svenska begreppen täcker begreppet TV-reklam i direktivet endast in meddelanden som sänts mot betalning eller liknande ersättning. Dessutom måste dessa meddelanden ha utförts av ett företag i samband med handel, affärsverksamhet, hantverk eller yrke i avsikt att främja tillhandahållandet mot betalning av varor och tjänster, inklusive fast egendom, eller rättigheter och förpliktelser. En nyhet i det nya direktivet är dock att även egenreklam omfattas. Åsiktsannonsering omfattas fortfarande inte av TV-direktivets definition.

En definition av begreppet köp-TV har tillkommit i det nya direktivet. Med köp-TV avses direkta erbjudanden till allmänheten med avseende på att mot betalning tillhandahålla varor eller tjänster, inklusive fast egendom, eller rättigheter och förpliktelser (artikel 1.f). Begreppet är något snävare än det svenska begreppet försäljningsprogram genom att det i TV-direktivet uttryckligen krävs att varorna eller tjänsterna skall erbjudas mot betalning. I praktiken torde dock de båda begreppen sammanfalla.

De svenska definitionerna av reklam m.m. är således vidare än TV-direktivets. Dessutom är de svenska annonsreglerna mer restriktiva än vad som föreskrivs i TV-direktivet.

Detta gör sammantaget att ändringarna i direktivet inte föranleder några andra ändringar i radio- och TV-lagen vad avser regler om reklam och köp-TV (jfr avsnitt 2.8 och 2.13. 2.14) än vad som framgår av de närmast följande avsnitten.

3.3.2 Köp-TV av läkemedel m.m.

Förslag: Ett förbud mot TV-reklam för läkemedel och medicinsk behandling i försäljningsprogram införs.

Skälen för förslaget: Enligt det ursprungliga TV-direktivet artikel 14 skall reklam för receptbelagda läkemedel och ordinerad medicinsk behandling inte få förekomma. Enligt artikel 14.2 i det nya TV-direktivet skall köp-TV av läkemedel vara förbjudet om det krävs försäljningstillstånd för dem i enlighet med rådets direktiv 65/65/EEG av den 26 januari 1965 om tillnärmning av bestämmelser som fastställts genom lagar eller andra författningar och som gäller farmaceutiska specialiteter. Även köp-TV av medicinsk behandling skall vara förbjudet. Det nämnda direktivet har i svensk rätt genomförts i läkemedelslagen (1992:859), varav framgår att i princip samtliga läkemedel fordrar någon form av godkännande för att få försälas här i landet (5 §). Med läkemedel avses varor som är avsedda att tillföras människor eller djur för att förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom eller symptom på sjukdom eller att användas i likartat syfte (1 § första stycket). Av lagen framgår att den inte tillämpas på vissa läkemedel (t.ex. djurfoder) men att den kan tillämpas på varor som inte är läkemedel men som i fråga om egenskaper eller användning står läkemedel nära (3 §).

Bestämmelsen i det ursprungliga TV-direktivet har införts i radio- och TV-lagen. Enligt 7 kap. 10 § radio- och TV-lagen får reklam för

receptbelagda läkemedel och sådan medicinsk behandling som endast är tillgänglig efter ordination inte sändas i televisionen. Förbudet mot försäljningsprogram av läkemedel i det nya direktivet sträcker sig betydligt längre eftersom det i princip omfattar samtliga läkemedel som får försäljas här i landet. Ett förbud mot att i försäljningsprogram sända sådan reklam samt reklam för medicinsk behandling bör därför införas i radio- och TV-lagen. Förbudet bör övervakas av samma myndighet som övervakar att förbudet i dess nuvarande lydelse följs, dvs. av Konsumentombudsmannen (9 kap. 2 § andra stycket). Även sanktionen (marknadsstörningsavgift, 10 kap. 7 §) bör utsträckas till att omfatta det nu föreslagna förbudet.

3.3.3 Sponsring av läkemedelsföretag

Enligt 1989 års direktiv får fysiska eller juridiska personer vars huvudsakliga verksamhet är tillverkning eller försäljning av produkter eller tillhandahållande av tjänster för vilka reklam är förbjuden enligt artikel 13 eller 14 inte heller sponsra TV-program (artikel 17.2). Bestämmelsen träffar dels tobaksföretag dels läkemedelsföretag och företag som tillhandahåller medicinsk behandling. I 1997 års direktiv har bestämmelsen mjukats upp när det gäller de sistnämnda företagen. Företag vars huvudsakliga verksamhet är tillverkning eller försäljning av cigaretter och andra tobaksvaror får fortfarande inte sponsra TV-program (artikel 17.2). Företag vars verksamhet inbegriper tillverkning eller försäljning av medicinska produkter eller medicinsk behandling får emellertid sponsra TV-program, om sponsringen endast främjar företagets namn eller anseende, men inte särskilda medicinska produkter eller medicinska behandlingar som är tillgängliga endast efter ordination i den medlemsstat under vars jurisdiktion programföretaget hör (17.3).

Det är redan tillåtet för läkemedelsföretag att sponsra program. Något förbud i radio- och TV-lagen för sådan sponsring finns nämligen inte. Att sponsringsmeddelanden aldrig får utformas så att de kan förväxlas med reklam, t.ex. för att främja läkemedelsföretags produkter eller behandling, framgår redan av 1989 års direktiv (artikel 17.1c) samt av Granskningsnämndens praxis. Radio- och TV-lagen behöver därför inte ändras i detta avseende.

3.3.4 Reklam riktad till barn

Enligt 1989 års direktiv får TV-reklam inte orsaka skada hos minderåriga. Reklamen måste därför uppfylla vissa kriterier. Bl.a. får den inte direkt uppmana minderåriga att köpa en produkt eller tjänst genom att utnyttja deras oerfarenhet och godtrogenhet (artikel 16). I den reviderade texten sägs att detta även skall gälla köp-TV. Vidare får inte köp-TV uppmana minderåriga att ingå avtal om köp eller förhyrning av varor och tjänster.

Sverige har utnyttjat direktivets möjlighet att ha strängare regler genom att i radio- och TV-lagen förbjuda sändningar av TV-reklam som syftar till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år (7 kap. 4 § första stycket). I lagen finns även vissa andra bestämmelser som syftar till att skydda barn mot TV-reklam (se 7 kap. 4 § andra stycket och 7 § tredje stycket). Reglerna om reklam riktad till barn innebär att försäljningsprogram lika lite som annan TV-reklam får syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under tolv år.

Marknadsdomstolen begärde i ett mål mellan Konsumentombudsmannen och De Agostini (Svenska) Förlag AB förhandsavgörande av EG-domstolen bl.a. i frågan om TV-direktivet förhindrar en tillämpning av radio- och TV-lagens förbud mot barnreklam. EG-domstolen slog fast att det är tillåtet att tillämpa sådana bestämmelser på reklam som sänds av programföretag som är etablerade i den egna staten.

Det finns därför inte någon anledning att ändra vad som nu gäller enligt radio- och TV-lagen på detta område.

3.4 Varningssignaler vid sändningar av vissa TV-program

Förslag: Ett TV-program med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder skall antingen föregås av en varning i ljud eller en varning som anges löpande i bild.

Bestämmelsen bör vara vitessanktionerad.

Skälen för förslaget: TV-direktivet innehåller liksom tidigare en bestämmelse om förbud mot vissa program som på olika sätt kan skada underåriga. Bestämmelsen har nu förtydligats genom att det framgår att program som allvarligt kan skada den fysiska, mentala och moraliska utvecklingen hos barn är totalförbjudna (artikel 22.1) Vidare framgår

att program som kan bedömas som skadliga men inte ”allvarligt” skadliga får sändas under vissa villkor (artikel 22.2). Att det är fråga om en precisering av den ursprungliga artikeln framgår av ingressens stycke 40. En nyhet har dock tillkommit. Program som inte är totalförbjudna och som sänds okrypterade skall antingen föregås av en akustisk varning eller också markeras med en visuell symbol under hela sändningstiden (artikel 22.3).

Sändningar av sådana TV-program som avses i artikel 22.1 (tidigare artikel 22 första meningen) dvs. sändningar av program som innefattar barnpornografibrott, olaga våldsskildring m.m. är förbjudna enligt brottsbalken och yttrandefrihetsgrundlagen. Artikel 22.2 (tidigare artikel 22 andra meningen) har förts in i radio- och TV-lagen. Bestämmelsen i 6 kap. 2 § förbjuder sändningar av TV-program som innehåller våld och pornografi under sådan tid och på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen. Med ”på sådant sätt” avses program som sänds okrypterat. Vidare föreskrivs i bestämmelsen att om det av särskilda skäl är försvarligt kan dock program med våld och pornografi få sändas även om det sänds okrypterat och under tidig kvällstid. Ett nyhetsprogram som visar krigsskildringar torde vara tillåtet att sända (prop. 1995/96:160 s. 96).

För att införliva artikel 22.3 i radio- och TV-lagen skulle det i och för sig vara tillräckligt med en bestämmelse att program som sänds okrypterat i TV, med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder, antingen skall föregås av en varning eller en varning som anges under hela sändningstiden. Med hänsyn till att krypterade programkanaler kan innehålla såväl program som kan vara skadliga för barn som andra program uppfylls emellertid bestämmelsens syfte bättre om varningsskyldigheten gäller även om programmet sänds krypterat. Bestämmelsen bör även omfatta sådana program som det av särskilda skäl är försvarligt att sända.

Bestämmelsen bör vara vitessanktionerad. Föreläggande om vite bör meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV och bör kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

3.5 Nya produktioner

Förslag: Den som sänder TV-program över satellit eller med stöd av tillstånd av regeringen skall eftersträva att de program som har framställts av självständiga producenter skall avse en så stor andel nya produktioner som möjligt.

Skälen för förslaget: Enligt artikel 5 i TV-direktivet, skall medlemsstaterna, där så är praktiskt möjligt och på lämpligt sätt, se till att programföretagen reserverar viss andel av sändningstiden eller programbudgeten för europeiska produktioner skapade av självständiga producenter. Sverige har genomfört den första delen av bestämmelsen (6 kap. 8 § radio- och TV-lagen). Av artikeln framgår emellertid även att en lämplig andel skall bestå av nya produktioner, dvs. produktioner som sänds inom fem år efter framställningen. Även denna del av artikeln bör genomföras.

I EG-kommissionens förslag till ändrat direktiv föreslogs att artikel 5 skulle ändras på så sätt att det preciserades att andelen nya produktioner skulle uppgå till 50 procent. Kommissionens förslag förkastades emellertid av ministerrådet, varför direktivet är oförändrat i denna del.

Vad som utgör en lämplig andel kan bedömas olika för olika programföretag beroende på t.ex. programverksamhetens inriktning, företagets ekonomiska situation eller tillgången på program av lämpligt slag. Det ligger i sakens natur att syftet med bestämmelsen är att den skall främja en stor andel nya produktioner samtidigt som de växlande förutsättningarna skall beaktas.

Bestämmelsen bör genomföras i svensk lagstiftning. Eftersom det kan bedömas på olika sätt vad som utgör en lämplig andel bör det inte ske i form av en i lagen preciserad andel utan i form av en uppmaning till programföretagen att eftersträva att andelen nya program blir så stor som möjlig. Denna bestämmelse, som får uppfattas som ett målsättningsstadgande, bör kompletteras med en skyldighet för programföretagen att årligen rapportera andelen nya program till Radio- och TV-verket (9 kap. 8 § radio- och TV-lagen).

4 Etableringskrav för sändningstillstånd m.m.

Förslag: Bara den som är etablerad i Sverige skall kunna få tillstånd av regeringen att sända TV-program i det svenska marknätet.

Tillståndet får återkallas om etableringskravet inte längre är uppfyllt.

Skälen för förslaget:

Etableringskrav

Tillstånd att sända TV-program i det svenska marknätet skall enligt radio- och TV-lagen lämnas av regeringen, som har möjlighet att ställa olika villkor som komplement till de innehållsregler som framgår direkt av lagen. Granskningsnämnden för radio och TV övervakar genom efterhandsgranskning att regler och villkor om sändningarnas innehåll efterlevs. Idag är det Sveriges Television AB, Sveriges Utbildningsradio AB och TV 4 AB som har regeringens tillstånd att sända marksänd TV.

Riksdagen har beslutat att digital marksänd TV (prop. 1996/97:67, bet. 1996/97:KU17, rskr. 1996/97:178) skall införas i flera steg med möjlighet för staten att successivt ta ställning till om och på vilket sätt verksamheten skall fortsätta. I en första etapp skall sändningar inledas på ett begränsat antal orter i Sverige. I propositionen om digital marksänd TV sägs att sändningsverksamheten kommer att bedrivas inom ramen för nuvarande lagstiftning (prop. 1996/97:67 s. 28 f.) dvs. radio- och TV-lagen. Tillstånd för digitala marksändningar skall alltså ges av regeringen som har möjlighet att förena tillstånden med vissa villkor.

Frågan är nu om det är och bör vara möjligt för regeringen att ge tillstånd för sändningar av TV-program i marknätet till den som inte är

etablerad i Sverige. Det framgår idag inte av lagen om tillstånd bara kan ges till svenska programföretag.

Utgångspunkten måste vara att det skall vara möjligt att se till att den som har fått tillstånd att sända TV-program i det svenska marknätet följer bestämmelserna i radio- och TV-lagen och tillståndsvillkoren. Radio- och TV-lagen är bara tillämplig på ett programföretag som faller under svensk jurisdiktion. Som framgår av avsnitt 3.1 faller som huvudregel bara ett programföretag, som är etablerat i Sverige, under svensk jurisdiktion. Detta innebär att Sverige inte har jurisdiktion över de programföretag som är etablerade i andra EES-stater.

Det finns idag ingenting i radio- och TV-lagen som hindrar att regeringen lämnar tillstånd till ett utländskt programföretag. Om ett programföretag som inte är etablerat i Sverige, utan i en annan EES-stat, får tillstånd att bedriva marksändningar i enlighet med radio- och TV-lagen, så kommer fråga om programföretaget inte följer ett visst villkor inte kunna prövas av Granskningsnämnden därför att radio- och TV-lagen inte är tillämplig.

Resonemanget innebär att programföretag som inte är etablerade i Sverige inte bör ges tillstånd av utnyttja marknätet. Det bör därför föras in en bestämmelse i radio- och TV-lagen att bara den som är etablerad i Sverige skall kunna få tillstånd av regeringen att sända TV-program i det svenska marknätet. Eftersom etableringskravet är en förutsättning för alla tillstånd som meddelas av regeringen bör bestämmelsen framgå direkt av lagen och inte vara ett villkor som kan knytas till tillståndet.

Från bestämmelsen bör det dock göras ett undantag. Regeringen får nämligen föreskriva att ett tillstånd endast får medföra rätt att vidare-sända program som har sänts av någon annan (3 kap. 5 § radio- och TV-lagen). Bestämmelsen har bl.a. utnyttjats för att möjliggöra att en TV-sändare för danska TV-program placerats utanför Landskrona för att försörja områden längs den danska Öresundskusten.

Enligt EG-fördraget är all diskriminering på grund av nationalitet förbjuden. Det innebär t.ex. att utländskt medborgarskap inte får vara någon uteslutningsgrund utan alla medborgare inom Europeiska Unionen skall ha samma ställning. Enligt artikel 52 i EG-fördraget skall det inte finnas några inskränkningar i rätten att fritt etablera sig inom Europeiska Unionen. Etableringsfriheten omfattar rätten att uppta och utöva självständig förvärvsverksamhet på de villkor som etableringslandets lagstiftning föreskriver för det egna landets rättssubjekt. Den föreslagna bestämmelsen innebär inte på något sätt att utländska programföretag hindras att etablera sig i Sverige. Således kan den inte anses strida mot diskrimineringsförbudet.

Återkallelse av tillståndet

Enligt 11 kap. 1, 2 och 5 §§ i radio- och TV-lagen får tillstånd som meddelats av regeringen återkallas bl.a. om tillståndshavaren väsentligen brutit mot radio- och TV-lagen eller mot villkor som förenats med tillståndet, om inte åtgärden framstår som alltför ingripande. Frågan om återkallelse får tas upp först efter anmälan av regeringen om inte tillståndshavaren själv har begärt att tillståndet skall återkallas. Beror återkallelsen på missbruk av yttrandefriheten skall frågan på talan av Justitiekanslern prövas av allmän domstol under medverkan av jury. Juryn prövar då frågan om återkallelse. Tillstånd får i övriga fall återkallas av Radio- och TV-verket. Beslut av Radio- och TV-verket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Ett programföretag som varit etablerat i Sverige men som byter etableringsort i syfte att kringgå den svenska lagstiftningen skall, som framgår av förslaget i avsnitt 3.1, ändå anses vara etablerat i Sverige och alltså stå under svensk jurisdiktion. Det kan dock säkert i vissa fall vara svårt att fastställa att syftet varit att kringgå lagstiftningen.

I enlighet härmed bör det föras in en bestämmelse i radio- och TV-lagen om att tillståndet får återkallas om etableringskravet inte längre är uppfyllt. Tillståndet bör, efter anmälan av regeringen, kunna återkallas av Radio- och TV-verket.

5 Kostnader och resursbehov

Bedömning: De föreslagna ändringarna i Radio- och TV-lagen bör endast medföra marginella kostnadsökningar för de berörda myndigheterna och företagen.

Skälen för bedömningen:

Avsnitt 3.2 och 3.4

De föreslagna bestämmelserna om utnyttjande av exklusiva rättigheter och varningssignaler vid sändningar av vissa TV-program kommer att medföra nya arbetsuppgifter för Granskningsnämnden för radio och TV samt för förvaltningsdomstolarna. Samma sak gäller för företagen beträffande den föreslagna bestämmelsen om varningssignaler. Förslagen kan dock inte förväntas medföra någon märkbar ökad arbetsbelastning. Förslaget bör därför kunna finansieras inom ramen för befintliga medel.

Avsnitt 3.3.2

Det föreslagna förbudet mot TV-reklam för läkemedel och medicinsk behandling i försäljningsprogram kommer att medföra nya arbetsuppgifter för Konsumentombudsmannen. Även Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen får nya arbetsuppgifter genom att talan om marknadsstörningsavgift väcks vid Stockholms tingsrätt av Konsumentombudsmannen. Frågan kan sedan överklagas till Marknadsdomstolen.

Antalet ärenden förväntas bli få och förslaget torde inte medföra någon märkbar ökad arbetsbelastning. Det bör därför kunna finansieras inom ramen för befintliga medel.

Avsnitt 3.5

Bestämmelsen har kompletterats med en skyldighet för företagen att årligen rapportera andelen nya program till Radio- och TV-verket. Detta kommer att medföra en ny arbetsuppgift för Radio- och TV-verket. Den torde dock inte ta annat än marginella resurser i anspråk. Förslaget bör därför kunna finansieras inom ramen för befintliga medel.

6 Ikraftträdande m.m.

Förslag: Ändringarna i Radio- och TV-lagen skall träda i kraft den 1 januari 1999. Bestämmelsen om utnyttjande av exklusiva rättigheter skall inte tillämpas på rättighetsförvärv som skett före den 30 juli 1997.

Skälen för förslaget: Det nya TV-direktivet skall vara genomfört senast den 30 december 1998. Av direktivets ingress, stycke 20, följer att bestämmelsen om utnyttjande av exklusiva rättigheter endast skall tillämpas på avtal som ingåtts efter offentliggörandet av direktivet, dvs. den 30 juli 1997, och som rör evenemang som äger rum efter genomförandet.

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till lag om ändring i radio- och TV-lagen

1 kap. Lagens tillämpningsområde

2 §

I paragrafen, som motsvarar tidigare 1 kap. 4 §, har vissa förtydliganden gjorts med anledning av artikel 2 i det nya TV-direktivet. Sista stycket motsvarar dock direktivets ingress, stycke 14. Vissa redaktionella ändringar har också gjorts.

Bestämmelsens innehåll i övrigt har behandlats i avsnitt 3.1.

3 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser som motsvarar tidigare 1 kap. 2 §.

4 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser som motsvarar tidigare 1 kap. 3 §.

3 kap. Sändningar med tillstånd av regeringen

4 §

Bestämmelsens innehåll har kommenterats i avsnitt 4.

Med etablering avses detsamma som i TV direktivet och i den föreslagna bestämmelsen i 1 kap. 2 §.

6 kap. Sändningarnas innehåll m.m.

2 §

I paragrafen införs en ny andra mening. Den behandlas närmare i avsnitt 3.4. Ändringen innebär att artikel 22.3 i direktivet genomförs.

8 §

Genom ett tillägg till första stycket skall den som sänder TV-program över satellit eller med stöd av tillstånd av regeringen eftersträva att de program som har framställts av självständiga producenter skall avse en så stor andel nya produktioner som möjligt. Genom bestämmelsen är hela artikel 5 i direktivet genomförd.

Skyldigheten för den som sänder TV, att årligen redovisa för Radio- och TV-verket hur kvotbestämmelserna följs, kommer nu även att omfatta andelen nya produktioner. Redovisningsskyldigheten grundar sig på Sveriges rapporteringsskyldighet enligt artikel 4.3 i TV-direktivet.

I det nya TV-direktivet anges att även tid då det sänds program med annan innehåll än köp-TV skall frånräknas vid bestämning av sändningstiden. Första stycket har ändrats för att stämma överens med TV-direktivet.

Vissa redaktionella ändringar har också gjorts.

10 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 3.2. Genom bestämmelsen genomförs artikel 3a i TV-direktivet.

7 kap. Reklam och annan annonsering

10 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 3.3.2. Genom bestämmelsen genomförs artikel 14.2 i TV-direktivet.

9 kap. Granskning och tillsyn

2 §

Genom ett tillägg i första stycket ges Granskningsnämnden för radio och TV till uppgift att övervaka även att bestämmelsen om exklusiva rättigheter följs.

10 §

Bestämmelsen, som är ny, behandlas närmare i avsnitt 3.2.4.

10 kap. Straff och avgifter m.m.

3 §

I bestämmelsen har gjorts ett tillägg som innebär att den som enligt 9 kap. 10 § underlåter att underrätta Granskningsnämnden för radio- och TV, kan dömas till böter.

5 §

Bestämmelsen har utökats med en sjunde punkt. Ändringen behandlas närmare i avsnitt 3.2.5. Beslut meddelas i första instans av länsrätten på talan av Granskningsnämnden för radio och TV (12 kap. 4 §). Det krävs inte prövningstillstånd för prövning i kammarrätt (se närmare prop. 1995/96:160 s. 153).

9 §

Bestämmelsens innehåll har kommenterats i avsnitt 3.4.

Bestämmelsen har utökats med en åttonde punkt som innebär att Granskningsnämnden för radio och TV får förelägga den som åsidosätter den föreslagna bestämmelsen i 6 kap 2 § om varning att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

12 §

Första och andra stycket har ändrats som en följd av den förändrade lydelsen av 1 kap. 2 §, se avsnitt 3.1.

11 kap. Återkallelse av tillstånd

2 §

Ändringen har behandlats i avsnitt 4.

Bestämmelsen i *första stycket* har utökats med en tredje punkt.

13 kap. Överklagande

3 §

Ändringen har behandlats i avsnitt 3.4.

Genom den föreslagna lydelsen får beslut av Granskningsnämnden för radio och TV om vitesföreläggande för den som åsidosätter den

föreslagna bestämmelsen i 6 kap. 2 § om varning överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten av beslut som meddelats av länsrätt.

Övergångsbestämmelser

Det nya TV-direktivet skall vara genomfört senast den 30 december 1998. Av direktivets ingress, stycke 20, följer att bestämmelsen om utnyttjande av exklusiva rättigheter endast skall tillämpas på avtal som ingåtts efter offentliggörandet av direktivet, dvs. den 30 juli 1997, och som rör evenemang som äger rum efter genomförandet.